pœna arbitrio iudicis, & ita eſſe conſuetudinem atteſtatur Iadoc. *in practic. cap.89. num.43.* & Peguer. *dict. deciſ. crimin.16. vbi ſupra*, refert, & inſuper Anton. Gomez. *vbi ſuprà*, idem refert Didacus Perez, *in l.2. pag.276. col.1. ad fin. tit.14. lib.8. ordinamenti*, tametſi dicat variè puniri ibi Salmanticæ, & alibi, vt inquit vidiſſe flagellari ab vxore poſita in alio iumento, voce publica præconis collo mariti cornibus circumdato, & cum mitra, & quod alibi ab eadem vxore cædi flagellis alliorum manipulo, vt prædiximus, & quod alibi melle inunctus, & plumis coopertus in publicum cum mitra ducitur, vtrumque nos vidimus Placentiæ practicari, ſed, & accepi alibi maritum lenonem vxoris, fuiſſe condemnatum in verecundia publica cum cornibus in collo, & fuiſſe confirmatam hanc ſententiam in regali Cancellaria, & poterit fieri, & ſeruari iuxta conſuetudinem loci vbi hoc contigerit, ſiquidem maior pœna ſupra mortis à iure inducta, pro eo delicto, conſuetudine ſublata eſt in noſtra Hiſpania, & præd. pœna vno, vel alio modo in locum eius ſubrogata, quæ eſt mitior, & hæc de quarto modo lenocinij.

20 *La quinta, y vltima manera de alcahuetes, dize la ley de partida arriba citada, es, quando alguno conſiente que alguna muger caſada, ò otra de buen lugar faga fornicio en ſu caſa por algo que le den, aunque no ande por trujaman entre ellos*, idem probat *l.1. § fin. ff. de extraordin. crimin.* & *l. qui do-*
21 *mum ff. de adult.* ¶ & videtur idem eſſe, & ſi pretio id non faciat, ſed gratis, vt *in l. & ſi amicis, ff. de adult.* ita in ſpecie tradit Andr. de Yſernia, *in cap.1. in principio, col.4. quib. mod. feud. amitt.* quem refert Gregorius Lopez *in dict. l.2. in gloſſ.*
22 *en ſa caſa, tit.22. part.7.* ¶ Et qui domos ſuas locaſſet ſcienter fœminis impudicis ad faciendum in eis lupanar amitteret eas Regioque Fiſco applicantur, & inſuper punitur pœna quatuor librarum auri, vt *in l.2. in verſiculo, è ſi alguno, tit.22. part.7.*

SVMMARIVM.

1 *Pœna iure noſtro Regio lenonibus impoſita, & numeris ſeqq.*

De pœna lenonibus impoſita iure regio.

QVÆSTIO CL.

1 QVÆRO ſecundo, circa eaſdem ll. de lenonibus loquentes, qua pœna puniantur lenones, primo modo ſumpti, id eſt *los ruſianes*, nempe ſi quis fœminam proſtitutam habeat, vt quæ ex coitu lucrata fuerit lenoni præbeat? & iure communi pœna mortis punitur, vt *in auth. de lenonibus, § præconizamus, collect.3.* & ibi *gloſſ. verb. nouiſſima.*

2 Iure vero regio per l.4. huius tit.11. *pro 1. vice, el ruſian, que fuere hallado tiene pena de cien açotes que le ſean dados publicamente, y por la ſegunda vez deſtierro perpetuo de la Corte, y de la Ciudad, villa, y lugar donde fuere hallado, y por la tercera vez, que muera por ello enforcado, y demas de las dichas penas, que pierdan las armas, y ropas, que con ſigo truxeren cada vez, que fueren tomados, la mitad, para el Iuez que lo ſentenciare, y la otra mitad para el que lo acuſare: y qualquier perſona pueda prender por ſu authoridad al ruſian donde quier que lo hallare, y lleuarlo luego ſin detrimento, ante la juſticia, para que exequten en el las dichas penas.*

Pero por la ley quinta deſte titulo, que es mas nueua ſe manda que los ruſianes por la primera vez ſe traygan en la verguença, y ſiruan en las galeras por ſeys años, y por la ſegunda vez les ſean dados cien azotes, y ſiruan en las galeras perpetuamente, y mas pierdan las ropas, que la ley diſpone, la primera, y ſegunda vez, y por la tercera vez, eſta ley no habla, y aſſi queda en la diſpoſicion de la ley 4. que es mas antigua, y pone pena de muerte en horca, y perdimiento de armas, y ropas que conſigo truxeren, porque el intento de la l.5. ſolamente fue de mudar, y alterar las penas por la primera, y ſegunda vez, y no por la tercera, que pues por la tercera eſtaua pueſta pena de muerte, no quiſo quitar ni poner por la tercera vez, ni innouar coſa alguna. 3

Finalmente por la ley 10. deſte titul. ſe manda que los ruſianes que conforme à la prematica del año de 52. que eſta pueſta por la ley 5. deſte titulo han de ſer condenados en ſeys años de galeras (que es por la primera vez) ſe entienda ſer por diez años, y que en lo que toca à la edad de los veynte años ſe guarde con los dichos ruſianes lo que eſta diſpueſto, y declarado en el capitulo, precediente acerca de los ladrones, que es, que ſiendo por lo menos de 17. años, y de diſpoſicion, y qualidad que puedan ſeruir en las galeras ſe hechen à ellas en los dichos caſos de primera, y ſegunda vez: y por eſta l.10. no ſe innoua nada por la ſegunda y tercera vez, que como eſta dicho han de ſer condenados los ruſianes la ſegunda vez en cien azotes, y galeras perpetuas, y por la tercera vez en pena de muerte ahorcados, y perdimiento de armas, y ropas, quas præd. pœnas, per præd. ll. regias refert Didacus Perez *vbi ſuprà, pag.277. col.1.* & alias don Iuan Vela *de pœnis delict. cap.20. de lenocinij pœna per totum.* 4

SVMMARIVM.

1 *Furtum quid ſit?*
2 *Furtum non committitur ab accipiente rem alienam pro ſuo vſu credente, dominum permiſſurum ex iuſta cauſa. Nempe concurrentibus aliquibus coniecturis, alias ſecus, vt in num.3. & 4. expedit tamen in dubio proteſtari, num.6. & vltra id requiruntur aliæ coniectura, vt in num.9.*
5 *Animal alienum errans accipiens, non dicitur committere furtum, niſi, &c.*
7 *Vt hic iuramentum boni animi accipientis rem alienam, non ſufficit pro eius excuſatione.*
8 *Confeſſio domini rei ſubtracta ex poſt facto dicentis, de conſenſu ſuo fuiſſe captam, an ſufficiat pro excuſatione eam capientis, ne iudex contra eum procedat?*
10 *Furtum duo requirit potiſſimum; animum nempe contrectandi res alienas, & factum ipſum. Licet rei paruæ vt hic, & in num.11. contra num.13. & 14.*
12 *Doli actio non competit, niſi pro valore duorum aureorum, & vltra.*
14 *Ablatio rei minimæ attento paruo nocumento, vel furtum non eſt, vel ſaltem mortale, crimen*

crimen non inducit, ſed veniale ob animum nocentis.
15 *Vineam plures ingredientes, & damnum facientes in fructibus eius, an, & quando ſinguli in ſolidum teneantur, & quando non? & num.16.*
17 *Furti actio non datur pro minima re ſublata.*
18 *Furti actio, an detur pro gallina ſublata furto?*
19 *Furtum ex animo, quando ſit mortale, vel veniale peccatum.*
20 *Furtum, quando dicatur committi ex vſu rei alienæ, & commodatæ vltra modum, vel tempus, vel locum à domino conſtitutum.*
21 *Creditor furti actione tenetur, vtens pignore ſine conſenſu domini.*
22 *Fullo vel ſarcinator, quando committat furtum.*
23 *Socius malo animo vtens parte ſocij rei communis, furtum committit, niſi res ſit indiuidua.*
24 *Furtum committit, qui iumentum aliorſum duxerit, quam quo vtendum acceperat, vel longius produxerit, quam, quem in locum petierat, vel alij commodauerit, numero 25. Et quomodo hoc intelligatur, numero 26. & 27.*
28 *Conductor equi pro certo tempore committit furtum, ſi vltra id, eo vtatur. Et quomodo hoc intelligatur, vbi de communi vſu contrario. Ad damnum tamen vlterioris temporis, ſiue itineris longioris tenebitur conductor cum culpa, vel abſque ea illatum, num.29.*
30 *Furti actio non habet locum, ſi commodatarius, aut creditor, aut expoſitarius vtatur reipſa ad proprium vſum cui deſignatur. Et quomodo hoc intelligatur, numero 31. & 32.*
33 *Furtorum duo ſunt genera manifeſtum, & non manifeſtum. Et quæ ſint hæc, numero 34. & 35.*
36 *Furari viſus ad ſpeciem furti manifeſti pertinet.*
37 *Raptor manifeſtus fur exiſtimandus eſt.*
38 *Rapiens vi, fure improbior eſt, furtum tamen propriè non facit.*
39 *Furtum propriè cadit in rebus mobilibus, non vero in immobilibus.*
40 *Furti actio olim dabatur, concepti, & oblati, & non exhibiti, & prohibiti, hodie hæ ſpecies redactæ ſunt ad furtum non manifeſtum, & num.41.*
42 *Domino rei ſubtractæ non licet domus alienas intrare ad eam perquirendam. Et an auctoritate iudicis hoc liceat, numero 43. & 44. & 45.*
46 *Serui fugientes à dominis ſub furtum facere videntur. Ac proinde ab Eccleſia extrahuntur, & dominis indicari debent, num.47. Secus in alia re furtiua exiſtente in Eccleſia, num.48.*
49 *Iudex, quando poſſit intrare domus alienas pro inueniendo fure.*

Furtum quid ſit; & quando comitatur, vel non?

QVÆSTIO CLI.

QVÆRO primo quid ſit furtum, quotuplex & vnde dicatur? denique aliis in propoſito concernentibus.

Furtum igitur eſt, *Contrectatio rei alienæ fraudoloſa inuito domino lucrifaciendi eam vſus, vel poſſeſſionis l.1. § furtum, ff. de furt. text. in § furtum inſtitut. de obligat.* quæ *ex delict. naſc.* & ibi communiter Doctores, *l.1. tit.14. part.7.* cuius verba ſunt hæc: *Furto es malfetria, que fazen los homes, que toman alguna coſa mueble agena encubiertamente ſin plazer de ſu ſeñor, con intencion de ganar el ſeñorio, ò la poſſeſſion, ò el vſo de ella.* De qua definitione latè agit eam impugnans, & aliam aſſignans Aragon *in 2.2. D. Thom. de iuſtitia, & iur. quæſt.66. de furt. & rapin. art.3. verſic.2. eſt aduertendum, pag.416. colum.1.* ſed nihilominus præcedens definitio iuris vtriuſque profeſſoris eſt communis, & tenenda, & latè eam probat, & declarat nouiſſimè Molin. Theolog. *de delict. tractat.2. diſputatione 681. num.2. cum ſequenti, colum.116.* 1

Hinc eſt, quod ſi quis propria auctoritate accepit rem alterius pro aliquo vſu, vel neceſſitate, credens dominum permiſſurum, non committat furtum, ſi concurrat aliqua iuſta cauſa ad hoc præſumendum, *l. inter omnes, § rectè*, cuius verba ſunt hæc: *rectè dictum eſt, qui putabit ſe domini voluntate rem attingere, non eſſe furem, quid enim dolo facit, qui putet dominum conſenſurum fuiſſe, ſiue falſo id, ſiue verè putet?* Is ergo ſolus fur eſt, qui attrectauit quod inuito domino ſe facere ſciuit, *ff. de furt.* & ibi notat gloſſa, & communiter Doctores *text. in l. qui re ſibi commodata, eodem tit.* & *in § placuit inſtitut. de obligat. quæ ex delict. naſc. text. in d. l.1. tit.14. part.7.* ibi: *caſi alguno tomaſe coſa que no fueſſe ſuya, mas agena conplazer de aquel cuya es, ò cuydando que plaçeria al ſeñor della no ſaria furto.* ¶ Debent enim concurrere aliquæ coniecturæ ad inducendam cauſam credendi, alias in dubio ſemper præſumitur contra furem, quod inuito domino animo furandi facit, aliter namque nunquam agi poterit furti, quia ſemper fur dicet, quod credebat dominum permiſſurum, *l. qui vas § vetare*, & ibi gloſſa, & Doctores, *ff. de furtis*, & gloſſa, *in dict. § rectè, verbo, verum tamen eſt*, ibi: *ſed quid in dubio*, & ibi *item nonne*, ibique Doctores. 2 3

Vnde ſi quis accipiat rem, cuius dominum ignorat, vel inueniat rem deperditam, quam ſibi retinet non demonſtrando, vel præconizando non tenetur furti, *l. falſus, § qui alienum, ff. de furt. & in l. fin. verſ. omnes, C. vnde vi.* ¶ Per contrarium, ſi rem perituram recepit, veluti ouem errantem, vel animal fugitiuum, vel lupo abſtulit, non præſumetur malus animus, vel ſi dominus rei ſit ſuus amicus, & recipiens homo honeſtus, vel res erat parua, vel dominus erat conſuetus talia concedere: ſecus è contrario, ſi dominus ſit ignotus, vel eius inimicus, & recipiens ſit, veluti è tribu Benjamin lupus, rapax. ¶ Vnde expediens maximè erit proteſtari coram teſtibus, ſe credere dominum permiſſurum, & quod caſu, quo ei non placeret ſe offerat reddere, hæc reſolutio conſtat ex 4 5 6

traditis per Ioan. Fab. *in dict.§.furtum autem,n.2.*
& Gregor. Lopez *in dict.l.1. gloſſ.cuydando*, & vt
communem eam docet Anton.Gom.*3.tom.cap.5.*
7 *de furt. num.*1. *&* 2. ¶ Solum igitur iuramentum
accipientis in hac ſpecie non ſufficiet ad proban-
dum bonum animum, tamen hoc in eo conſiſtat
cum habeamus præſumptionem contrariam in
dubio,vt prædiximus,ita Anton.Gom. *vbi ſuprà*,
cuius in hoc opinio mihi placet, niſi aliæ conie-
cturæ ſimul cum iuramento,ad idem concurrant,
quidquid alias diſtinguat Bald. *in l. falſus, col.3.*
C de furt. quem refert Gregor. Lopez, *vbi ſuprà*,
& ad prædicta, quæ ſunt vera & ſubſtantialia
ſunt reducenda, quæ in præmiſſa ſpecie congerit
nouiſſimè poſt alios, quos citat prolixè tamen
Farinacius de furtis,*quæſt.*174.*num.*138.*cum ſeqq.*
folio mihi 191.quem vide:iuſta autem credulitas,
aut ſaltem probabilis in poſito erit, quando con-
trectans,eſt conſanguineus, aut magnus amicus
domini rei contrectatæ,Anton.Gomez.*vbi ſuprà*,
num.1.verſic. ex quo infertur Menoch. *de arbitr.*
iudic. lib 2. *caſu* 298.*num.*2.*&* 3. vbi etiam ponit
alias coniecturas,veriſimilis credulitatis, & poſt-
ea,id totum iudicis arbitrio relinquit,quod etiam
refert,& ſequitur Farinac.*vbi ſuprà,num.*142. vbi
alios refert.
8 Quo fit, vt etiam ſi ex poſt facto dominus rei
diceret,quod de conſenſu ſuo res fuit capta, hoc
ſolum non ſufficeret ad excuſandum furem ab
inquiſitione iudicis ad punitionem criminalem
foris pro ſatisfactione Reipublicæ,tametſi Iacob.
de Aret.contrarium probauerit tradens cautelam
furi, vt faciat, quod dominis proteſtetur, quod
illam accepit de eius voluntate: hæc enim excu-
ſatio in praxi parum prodeſſet: illud namque di-
ctum Iacob. de Aret. de conſuetudine non ſerua-
tur, vt inquit Angelus *in l. inter omnes*, §. *rectè*,
num.5.ff.de furt. quem refert Auguſtin. de Arim.
in addition. ad Angel. *de maleſic. in verb. compa-*
rent, & produxerunt inſtrumentum pacis *poſt*
*num.*12. & Anan. *in rubric. de furt. num.*4. &
contrarium tenuit Bart. *in dict.* §. *rectè*, *num.*1.
& Abb. *in cap. dudum el ſegundo*, *col.*5. *num.*3.
de electione: & hæc doctrina Bart. communi-
ter approbatur ſecundum Curt.Iun. *in l.1.num.5.*
C.de furt. quem ad hoc refert Meneſes, *in l.tran-*
ſigere, *num.*105. *Cod. de tranſact.* communis ſe-
cundum Anton. Gomez. 3.*tom. cap.*5. *de furt.*
num.2. verſic. ex quibus etiam, & illam etiam te-
neri poſſe atteſtatur Villalpand. *in rep. l.22.c.23.*
num.5.tit.1.part.7. & eos referens Iulius Clarus,
in practic. crimin. §.*furtum*, *in verſiculo, item ex-*
cuſatur, & Abb.*vbi ſuprà*, eam tenentem refert,
9 & ſequitur Gregor. Lopez, *vbi ſuprà.* ¶ Fallit ta-
men hæc communis doctrina Bart. ſecundum
eum quoties vltra huiuſmodi proteſtationem,
concurrerent etiam aliæ coniecturæ, & veriſimi-
litudines, puta,quia eſſet eius conſanguineus,vel
amicus,vel ſolitus talia donare,vel quod res eſſet
modici valoris, vel huiuſmodi; tunc enim poſſet
excuſari,imo excuſabitur,etiam abſque præd.do-
mini proteſtatione, vt prædiximus, cum hoc re-
linquatur arbitrio iudicis, qui ex coniunctione
perſonarum, qualitate facti, & aliis circunſtan-
tiis arbitrabitur, vtrum ſit in hoc credendum ei,
qui talem crudelitatem dicit habuiſſe, ſecundum
Greg.Lopez, *vbi ſuprà*, & quod hoc relinquatur
arbitrio iudicis teſtatur communem opinionem
eſſe Felin. *in cap.nulli, num.5. de præſumpt.* quem
ad hoc refert, & ſequitur poſt alios, quos citat
Iul.Clar. *vbi ſuprà, circa fin.* ſequitur alios citans
Menoch.*de arbitr.iudic.lib.2.cent.3.caſu* 208.*n.*3.
& 4.qui poſt Iul.Clar. *vbi ſuprà*,ſequuntur præd.
Bart. limitationem.
Duo igitur in furto requiruntur potiſſimum 10
animus nempe contrectandi res alienas, & fa-
ctum ipſum contrectationis, vt *in l.ſi quis teſta-*
mentum 42. §.*fin. ff. ad legem Aquil.* animus au-
tem fraudandi maximè hic inſpicitur, ſiue res
modica furata fuerit,ſiue maioris valoris, vt for-
nicatio eſt æquè in paupere, ac in diuite mulie-
re, *cap fin.*14. *quæſt.*6. *cap. vulgaris de furt. cap.*
vulgaris de pœnitent. diſtinctione 1. §.*gallinarum*,
de rerum diuiſione, & ibi gloſſa *verbo, qui lucran-*
di animo, vbi, quod in pennis, vel ouis gallinæ
committitur furtum, quam aſſequuntur omnes
vt ex Tiraquel. teſtatur Clarus, §.*furtum ver-*
ſiculo, pariter etiam, gloſſa etiam *fin. in proœm.*
decret. §. *ſi quis quinque ſolidos de pac. tenend. in*
vſib. feud. eſtque receptiſſimum furti actionem
dari pro re minima, vt interpretatur Theophy-
lactus *in dict.* § *gallinarum*, & omnes Docto-
res, ibi poſt gloſſam, cui eſt ſimilis *in l.ſi oleum*,
ff. de dolo notant. Henric. *in cap. & ſi quæſtio-*
nes de Simonia Corſet. in tractatu de excellent. reg.
quæſtione 4. & Hippolyt. *in l.furem*, *num.*8. *cum*
ſequenti, *ff. ad l. Cornel. de Sicar.* quia non res,
ſed affectus furandi eſt conſiderandus, vt *in dict.*
cap. vltimo 14. *quæſtione vltima*, eſtque frequen-
tiſſimo omnium calculo recepta hæc opinio ſe-
cundum Couar.*lib.1.variar.reſolut.cap.3.num.*12.
& Clarus qui eum ad hoc refert, *vbi ſuprà*: ſic 11
Plato 12. *de legib.* qui rem paruam ſuſtulit, & ſi
minori vi quam, qui rem magnam, æqua tamen
cupiditate furatus eſt, nec lex furti paruitate, al-
terum minus, quam alterum puniendum cenſet,
ſed eo forſitan intereſſe putat, quod alter ſit in-
ſanabilis, ſanabilis alter. ¶ In hoc autem differt 12
furtum à dolo, quod furtum, vt prædicebamus,
committitur etiam in re minima, actio vero de
dolo non conceditur pro minori ſumma quam
duorum aureorum, *l.ſi oleum*, §.*vltim. cum l.ſe-*
quenti,ff.de dolo, cuius ſententiæ ratio eſt, quia
dolus conſiderari vix poteſt pro tam parua ſum-
ma, atque ita eam quantitatem taxauit lex, quæ
ſuper ea fundamentum facit, id,quod non euenit
in furto, quod ob iniuſtitiam furis in re minima
committitur, ita declarat Gerard.de Petra Sanct.
*ſingul.*19. Curt. Iun. *in authent. præterea*, *num.*8.
Cod. vnde vir. & vxor. relati, & ſequuti per Me-
noch. *de arbitr. iudic. lib.2. centuria* 1. *caſu* 72.
*num.*12.*&* 13.
Hæc tamen ratio differentiæ inſufficiens vide-
tur; ſiquidem dolus poteſt conſiderari circa
paruam, & magnam ſummam iuxta animum, &
conditionem vniuſcuiuſque.Denique,quia in do-
lo etiam datur iniuſtitia, ſicut in furto, vt patet.
Tandem,quia fraus,ſeu dolus non in quantitate,
ſed in qualitate verſatur,*l.dolus*,10. *Cod.de reſcin-*
dend. venditione. *Dolus emptoris*, inquit lex illa,
qualitate facti, non quantitate pretij æſtimatur,
per quem text. hoc probat Petr. Gregor. *lib.*37.
ſyntagm. iur. vniuerſ. c.1.num.6.
Similiter non placet altera ratio differentiæ
aſſignata à præcitata gloſſa *in dict.* §.*gallina-*
rum, nempe,quod furtum fiat plerumque,& ideo
frequentius puniendum eſt,nec cæteræ à Doctor.
aſſignatæ.
Quare aduerſus communes traditiones cum 13
inſigni Didacus *vbi ſuprà*, verius eſſe exiſtimo
actionem furti non etiam dari pro re minima,
ſicut nec actio doli: ius enim ars eſt boni,& æqui
l.1. ff. de inſtitut. & iur. & tamen nulla æquitas
dictat actionem hanc furti,quæ inſaniam irrogat
dari

dari pro vno quadrante æreo, nec pro vno ouo,
nec pro re alia minima: nulla enim iuſta ratio
differentiæ eſt in hoc inter actionem furti, &
actionem doli; ſiquidem in furto adeſt dolus
propter malum animum,& ſimulatum,nam affe-
ctus furandi fraudulentus eſt, & ſimulatus, vt
inquit Petrus Gregor. *vbi ſuprà,num.*7.*in princi-*
pio,ac proinde,quia clam rei alienæ interpretatio
fit, furtum rectè à furuo, id eſt nigro, obſcuro,
dictum dicitur,*l.1.§.1.ff. de obligat.quæ ex delict.*
naſc. Varro *lib.1.1. de ratio, vocabul.* & Gelius,
*lib.*11. *cap.*18. ſed melius quidam putant (vt in-
quit Petrus Gregor. *vbi ſuprà, num.*8.) à ferendo
dictos fures vbi *in numeris ſeqq.*plures ſpecies fur-
ti refert,nec non,& Magiſter Aragon,in 2.2.Diui
Thomæ *de inſtit.& iur.quæſt.*66.*de furt.& rapin.*
*art.3.verſic. quam etiam pag.*416.*col.*1. vbi,quod
dicitur fur, à ferendo, ſeu auferendo.
14 Præterea ablatio rei minimæ attento paruo
nocumento, vel furtum non eſt, vel ſaltem mor-
tale crimen non inducit, ſed tantum veniale ob
animum nocentis: non enim præſumitur paruam
illam rem auferri contra voluntatem domini
propter paruum nocumentum, atque ob id,
etiamſi præſumeretur contraria domini volun-
tas, eſſet veniale crimen non mortale ſecundum
D.Thom.. 2. 2. *quæſt.*59. *art.*4. & ibi Caiet. Ioan.
Mai. *in* 4. *ſeutent. diſt.*15. *quæſt.*26. cum Syueſt.
*in ſumm. verbo, furtum, quæſt.*2.Ioan.à Medin. *de*
*contract. quæſt.*4. *in fin.* refert,& ſequitur Couar,
vbi ſuprà: nihilominus præd. communis ſenten-
tia,de qua *ſuprà, n.*10. ſeruatur in practica, licèt
ſoleat aliquando propter rei modicitatem pœna
mitigari,ſecundum Iul.Clar. *vbi ſuprà*, § *furtum*,
verſ. pariter in fin.
15 Hinc eſt, vt ſi plures paulatim rem minimam
ab eodem horto, vel vinea abſtulerunt, etiamſi
ex omnium furto magnum, aut ſaltem notabile
damnum domino horti,vel vineæ illatum fuerit,
eorum quilibet veniale tantum crimen commi-
ſiſſe dicetur, ſi ipſe modicum illud damnum in-
tulit, ignarus damni ab aliis illati, tametſi te-
neatur ad illius damni quantumcumque minimi
reſtitutionem, ſecus ſi quilibet damnum intu-
liſſet certus de damno per alios illato, ex eo
quod plures fuiſſent ſimul vineam ingreſſi, quia
tunc mortale crimen quilibet commiſiſſet, li-
cet non teneatur ad totius damni reſtitutio-
nem, nempe ab illis illati, niſi fuiſſet cauſa
totius damni conſilio, auxilio ſimiliterve, vt
ex præd. auctoribus deducit, & ſequitur Dida-
cus *vbi ſuprà*, Cordub. *in ſumm.quæſt.*70. Nauar.
*in Manual. cap.*17. *num.*130. *&* 140. Soto *lib.*5.
*de iuſtitia & iur. quæſt.*3. *artic.*3. *ad* 3. Lupus *in*
ſuo inſtruct. conſcient. 1. *part. cap.*93. Nauar.
*lib.3. de ſtitut. cap.1. num.*47. quos refert, & ſe-
quitur Emanuel Rodriguez *in ſua ſumm.* 1.*tom.*
*cap.*147. *num.*7. & melius Salon *de iuſtit. & iur.*
in 2. 2. *D.Thom. quæſt.*66. *artic.*6. *controuerſ.*3.
*verſic. ſed quæres col.*1333.*cum ſeqq.* qui eſt omni-
no videndus, quoniam perfectius tractat hunc
articulum.
16 Si tamen quis ex vinea aliena duos tantum,
aut decem racemos ſurripuerit, ita vt non ſit,
niſi veniale:& alij pariter ſex, & ſic multi totam
vendimiauerint vineam, nec tamen ſint crimi-
nis conſortes, quia non ſimul prædam fecerunt,
tunc quia damnum totum ſimul magnæ æſtima-
tionis eſt, poteſt fieri ſententia excommunica-
tionis, vt reſtitutio fiat, & tamen nullus pecca-
uit mortaliter: quamuis enim rariſſimè hic ca-
ſus contingere poſſit, damnum tam ingens ſit
vt cenſuram iuſtificet; ſi tamen accideret dicen-
dum eſt, quod quamuis accipere non ſit morta-
le crimen, nihilominus, quia pro toto damno
excommunicatio fuit iuſta, & quicumque te-
netur ſub peccato mortali id quod abſtulit reſti-
tuere, niſi iam parum ſit, vt pro nihilo repute-
tur, ita docet Dominic. à Soto *in* 4. *diſtinctio-*
ne 22.*quæſt.1.artic.2.in verſiculo*, arguitur autem,
& ſumitur hæc concluſio, ex Maiore *in* 4.*diſtin-*
ctione 15. *quæſt.*25. *&* 26. & Medin. *C.de reſtitut.*
*quæſt.*8. *&* 20. quos refert, & ſequitur Couar.
lib.1.variar. reſolut. c.3. num.2. verſic. qui ex hoc
inferunt idem Soto *lib.*4. *de inſtit.& iur. quæſt.*7.
*artic.*3. & hæc ſententia eſt communiter recepta
ſecundum P. Suarez *de cenſur. diſp.*10. *de excom-*
municatione ab homine, *ſectione* 2. *an lata ad fin.*
ſoluendi debitum ad fin. ſemper liget dubio 1. *per*
totum, vbi latè agit pro & contra eamque pro-
bat, & explicat aliquos modos quibus verificari
poteſt, & reſpondet contrariis fundamentis.
Eandem ſententiam ſequitur,& probat P.Tolet.
in ſua ſumm. lib.1. cap.8. in verſiculo aduerten-
dum tamen eſt. ¶ Quid de eo, qui frequenter
parua vnius furatur? Agit Salon *vbi ſuprà*, *co-*
lumna 1332. *in verſic. committens furta*, vbi cum
Soto. Nauar. Metin. & omnibus recentioribus
reſoluit, quod committens furta in materia
parua, ſine animo inferendi maius damnum, in
omnibus illis furtis in quibus non attingit quan-
titatem magnam, tantum peccat venialiter, nec
tenetur illa ſub mortali reſtituere: ſi vero furta
quantitatis paruæ ita multiplicentur, vt attin-
gant quantitatem, quæ ſit magna, aut in ſe ipſa,
aut in damno alteri illato, vel in bono ſibi acqui-
ſito, illud vltimum furtum quo ad talem quanti-
tatem prouenitur, eſt mortale, & Emanuel Ro-
driguez *vbi ſuprà,num.*8.addens,quod tenetur ad
reſtitutionem.
Relinquitur ergo arbitrio boni viri, quod ſit
notabile nocumentum,vt furtum dici poſſit verè,
& mortale crimen ſecundum Syueſt. & Metin.
vbi ſuprà, quos etiam refert, & ſequitur Didac.
Couar. *vbi ſuprà.*
Fit igitur ex ſupradictis, vt pro minima re ob 17
cuius ſubtractionem peccatum veniale tamen
admittitur, minimè iure dari actionem furti,
quæ infamiam irrogat ſecundum Couarru. *vbi*
ſuprà, quem refert, & merito probat Auendaño
in 1. *part. circa prætor. cap.*4. *num.*19. *verſiculo*,
verum hoc caſu, vbi quod non damnaret huiuſ-
modi fures pœna ordinaria,ſed,alia extraordina-
ria criminali.
Qua opinione vt veriori retenta non obſtat 18
dict. §.*gallinarum*, quia ibidem non verè dicitur
committi furtum in vnius gallinæ nocumentum,
ſed fictè, & quaſi per quandam interpretatio-
nem, vt Zarius cenſuit, eius tamen reſponſioni
refragatur Theophylactus dicens pro vnius gal-
linæ furto, dari actionem furti. Quamobrem
aliter, & melius reſpondet Didacus nempe, non
eſſe vnam gallinam minimam rem, nec mini-
mum damnum ex eius furto inferri, quod bo-
nus,ac diſcretus vir ex accidentibus qualitatibus
iudicabit.
Similiter, quod ex D. Hieronymo Gratian. 19
refert *in dict. cap. vltim.* referendum eſt ad no-
cendi voluntatem, quæ ſi limitata ſit ad mini-
mi nocumenti terminos nequaquam erit mor-
tale crimen quod ſi nocendi animus nullam limi-
tationem habeat, aut etiam ad notabile nocu-
mentum progrediatur, mortalem culpam habe-
bit, atque ita Hieronymi auctoritas intelligenda

eſt in hunc ſanè ſenſum, vt accipiens à domino inuito rem minimam animo nocendi in maioribus abſque limite illius modici nocumenti, mortaliter peccet ex D.Th. & Caiet. 2.2.q.66. art.6. quos refert, & ſequitur Couar. vbi ſuprà.

20 Ex præd. definitione, ſeu potius deſcriptione furti, deducitur, quod qui re aliena depoſita, vel commodata vltra modum tempus, vel locum, à domino conſtitutum vtitur furtum facit §. furtum, §. placuit de obligat. quæ ex delict. naſc. qui iumenta de furtis, l 3. in princip. tit.14. part.7. & qui re commodata ad vſum non deſtinata vtitur, l. qui fundum, ff. de condit. furt. l. ſi vt certo, §. planè, vbi gloſſ. ff. commodat. de quo agit latius Nauar. in Man. cap.17. num.183. qui eſt videndus, & eſt bona l. regia 3. in verſic. otro ſi dezimos, tit.2. 5. part. cuius verba hæc ſunt: *otro ſi dezimos, que recibiendo vn hombre de otro alguna coſa preſtada, faſta tiempo cierto, que no fueſſe de aquellas, que ſe ſuelen contar, nin peſar, nin medir. ſi puſieſſe dia, ò hora cierta ha que la tornaſe à ſu Señor, ſi de aquel dia, ò de aquella hora en adelante vſaſſe de aquella coſa teniendole contra voluntad de ſu ſeñor, è ſe perdieſſe, ò ſe murieſſe tenudo ſeria de la pechar, eſſo meſmo ſeria, ſi aquel que recibieſſe la coſa preſtada ſe obligaſſe en tomandola, que ſi ſe perdieſſe, ò ſe murieſſe, ò ſe empeoraſſe per alguna deſtas coſas que diximos, que fueſſe el peligro del*, idem probat l. fin. in fin. eodem tit.2. part.5. ibi, *è demas ſi la coſa ſe perdieſſe, ò ſe murieſſe, ò ſe menoſcabaſſe, deſpues que el pleyto fueſſe començado por demanda, ò reſpueſta, ſeria el peligro de aquellos que la recibieſſen preſtada*, & l.8. tit.8 per totam, & præcipuè, ibi: *el ſegundo es*, &c. & in re certa promiſſa, idem probat l.18. tit.11. part.5.

Hinc eſt, quod fur raptor, & violentus rei poſſeſſor, & generaliter iniquus rei occupator teneatur ad reſtitutionem poſtquam res ablata abſque eius culpa perierit, ſecundum D.Thom. ſecunda ſecundæ, quæſt.62. artic.2. Syluestr. verbo, furtum, §.16. gloſſ. & communiter Doctor. in regul. peccatum de regul. iur. in 6. & ibi Couar. 2. part. relect. §.6. num.1. de regul. iur. in 6. vbi eam latè probat, & tenet tam in foro exteriori quam in animæ iudicio, & Petrus Nauarra, lib.4. de reſtit. cap.1. n.10. cum ſeqq. pag.410.

Dubium tamen verſatur, an idem ſit dicendum quoties certum eſt dominum rei furto ablatæ eam ante interitum non fuiſſe alienaturum, & eodem modo apud ipſum rem illam perituram, ſicut & apud furem periit, necne? Et quidem in foro exteriori communis ſententia habet idem eſſe ſeruandum, tametſi Martinus gloſſator antiquus, & quidam alij contrarium teneant, vt conſtat ex latè adductis per Couarr. vbi ſuprà, dict. num.2. in verſic. ſed huius quæſt. controuerſ. qui licet obiter opinionem Martini, & ſequacium contra communem admittit, & ex Gregorius Lopez, in dict. l. fin. gloſſ. fin. tit.2. part.5. loquentem, quoties res commodata erat peritura eodem modo penes commodantem, profitentur tam ipſi priorem eſſe communem ſententiam plures eam tenentes allegantes: quæ quidem communis ſententia probari videtur in generalitate præd. ll. regiarum & in praxi difficile eſſet côtra eam obtinere.

In foro tamen animæ non tenebitur, qui obligatus eſt ex contractu ad reſtituendum rem ſi naturaliter intereat, & eodem modo eſſet peritura apud creditorem commodantem, vel deponentem, niſi ad id quod commodantis ob moram interfuit, vt tenet Angel. in ſumma verbo, commodatum, §.14. Nauar. in Manual. latin. c.17. num.183. Ludouic. Lopez, in dict. l. fin. gloſſ. fin. ad fin. ibi in foro tamen conſcientiæ, &c. vbi in idem citat Petrus de Ancharan. in dict. regul. peccatum fol.3. colum.2. verſic. in quæſtione autem ſupradicta, & hanc latè probat dicens, non tantum æquiorem eſſe, ſed & veriorem, & iuſtiorem aduerſus Ioann. à Medin. de reſtitution. quæſt.6. eandem ſententiam cum Couarr. contra Palud. latè probat Nauarr. vbi ſuprà, num.15. cum ſeqq. præcipuè num.16. & 17. & ita eſt tenendum, præterquam ſi dominus rei ad illud vſque tempus rem ſeruaturus non erat, ſed vel conſumpturus, vel donaturus, aut venditurus, vel ex ea ſibi vſque ad eum terminum ſeruatam aliquam vtilitatem capturus, quia tunc tenetur fur reſtituere, quia in tali caſu reuera intulit damnum, vt patet, alias ſecus, vt in terminis ſic tenet Nauar. vbi ſuprà, dict. num.16. & 17. & præſupponunt Couarr. & Gregor, Lopez, vbi ſuprà: idem ſi pignore vtatur, creditor furti enim tenetur, l. ſi pignore 50. §.1. ff. de furt. l.3. tit.14. part.7. & quod creditor vti non poſſit pignore 21 ſine conſenſu domini decidit etiam l.20. ſtatim poſt principium tit.15. p.5. vbi additur *que ſi alguno contra eſto fiziere è la coſa empeñada ſe perdieſſe empeoraſſe vſando della contra voluntad del ſeñor della, ò ſi de otra manera le venieſſe eſte daño por culpa, è por negatina de aquel que la tiene empeños, que es tenudo de la pechar.*

Si fullo, vel ſarcinator, qui ſarcienda; vel po- 22 lienda veſtimenta accepit illis vtatur, l. fullo, vel ſarcinator 84. de furt. ¶ Si ſocius in re communi 23 parte ſocij malo animo vtatur, l. ſi ſocius 46. eodem tit. niſi res ſit indiuidua, quia tunc in meliorem partem interpretandum, vt ſua re vti videatur, l. merito, ff. pro ſoc. furtum quoque facit, qui rem pignoratam ante tempus ſolutionis vendit, l. ſi is qui 75. ff. de furt.

Ex ſuperioribus ſcriptum reliquit Gellius, lib.7. not. Attic. cap.15. & confirmat Valer. Maximus, lib.8. cap 2. in fin. refert, & ſequitur Menoch. de arbitr. iudic. lib.2. centur.3. caſu 298. num 1. Brutum ſolitum dicere furti damnatum eſſe, qui 24 iumentum aliorſum duxerit, quam quo vtendum acceperat, item qui longius produxerit, quam quem in locum petierat pro quo vltra d. l. qui iumenta, allego bonum text. in dict. §. furtum in fin. inſtitut. de obligat. quæ ex delict. naſcunt. ibi, aut ſi quis æquum geſtandi cauſa commodatum ſibi, longius aliquo duxerit, quod veteres ſcripſerunt de eo, qui in aciem equum produxiſſet, & ibi gloſſ. verbo, geſtandi cauſa, cum ſua additione inquit, id eſt ducendi, nota contra illos, qui accipiunt in commodatum equum vſque ad villam, & poſtea ducunt eum Bononiam. ¶ Et in 25 verbo, produxiſſet, inquit idem eſt, ſi alij commodauit, ſpecies enim furti eſt de alieno largiri, vt in l. ſi pignor. §.1. ff. de furt. vnione peccat commodatarius, qui rem ſibi commodatam cum notabili damno domini alteri commodat, l. qui vas, §. ſi ergo, ff. de furt. Nauar. in Manual. cap.17. num.184. in principio, & probat latiſſimè cum communi plures citans, quod prædiximus, Farinacius de furtis, quæſt.169. num.5. & 6. part.1. fol. mihi 42. cum ſequenti. Verum, quod de com- 26 modatario, re commodata ad vſum non deſtinatum vtente, vel alioquin conceſſo vt ante prædiximus intelligendum profecto eſt, cum is commodatarius certo ſcit, ſe aduerſus commodantis animum, & voluntatem re illa vti, nempe inuito domino, ſi eumque intellexiſſet non permiſſurũ; cæterum ſi permiſſurum credat extra crimen videtur,

detur, quia furtum, ſine affectione furandi non committitur, ita decidit text. in d. §. placuit inſtit. de furt. l. qui rem, ff. de furt. & in l. inter omnes, §. rectè, ff de furt. l.3. tit.14. part.7. in princip. ibi: *cauallo, ò alguna coſa mueble tomando vn home à otro empreſtado para ir con el à lugar cierto, faſta tiempo ſeñalado, ſi de alli adelante lo lleua, y la vſa, faze furto: fuera ſende ſi lo faze cuydando, que no peſaria al ſeñor delir*: Menoch. vbi ſuprà, quod de probabili credulitate intelligit Nauar. vbi ſuprà, num.183. ibi, non eſt tamen fur, nec peccat, &c. imo gloſſ. in dict §. placuit, verbo, permiſſurum, ſtatim in princip. idem probat, etiam ſi ſtultè id credat, quia non tenetur furti cum non fiat furtum, abſque affectu furandi, ſed bene tenebitur actione ex eo contractu, vel ſimili: ſed ſecus eſſe dicitur, ſi ſtultè opinetur te permiſſurum rem tuam accipere.

27 Dubitari tamen contingit, quando credulitas hæc dici poſſit probabilis, vel non vt excuſetur vel condemnetur commodatarius, & in hoc Angel. in d. l. inter omnes, §. rectè docet, hoc eſſe in iudicis arbitrio Auguſt. Arimin. ad eundem Angel. in tractatu de malef. in verbo, & veſtem cœleſtem, in additione, adde, quod licet vera ſit, quod ſequutus eſt Hippolyt. in l. quæſtionis modum, n.54. ff. de quæſtionibus, & cum his idem probat, & ſequitur Menoch. vbi ſuprà, num.3. dicens, quod prudens iudex diligenter animaduertat, quæ ſit perſonarum qualitas, an ſupra ſint conſanguinei, vel magna amicitia coniuncti, ita vt veriſimile ſit hunc commodatarium iuſtè credere potuiſſe commodantem conceſſurum: conſiderabit etiam, an is commodans ſit homo liberalis, & conſuetus ita commodare rei etiam qualitatem an magna, vel parua, an ad eum vſum apta ſit, vel non, vt admonere viſus eſt Bart. in dict. §. rectè, num.1. in fin. ſed cum hoc quidem ſuprà, reſoluerimus in eo, qui rem alienam credens dominum permiſſurum ſurripuerit, quæ differentia quæſo erit inter hos duos caſus? Sed eam profecto ſenſit Bart. in d. §. rectè, n.2. nempe, quod quando ab initio res eſt commodata præſumptio ſit pro ipſo commodatario, vt facilius credere potuerit dominum conſenſurum, ſeu permiſſurum (& in hunc ſenſum meo iudicio ſaluari poteſt gl. præd. idem probans in commodatario ſtultè credente dominum permiſſurum) ſed quando ab initio res ſubtracta fuit, præſumptio eſt contra ſubtrahentem, quod dominus non conſenſiſſet, quia nemo ſuum iactare velle præſumitur, ita Bart. vbi ſuprà, cum quo tranſeunt relati DD. præſertim Marſ. conſ.26. n.2. & latè Neniz. lib.3. Sylu. nupt. n.52 2. Menoch. vbi ſuprà, n.5. & in hac ſpecie non ſufficit ſtulta opinio credentis te permiſſurum rem tuam accipere, vt exiſtimat gl. præd. in d. §. placuit, verbo, permiſſurum in fin. ex l. qui vas §. vetare, ff. de furt. & ita hanc differentiam conſtituit inter præd. duos caſus, quam non probat Ioan. Faber. in d. § furtum, n.1. exiſtimans quod etiam in furto ſtulta opinio credentis dominum permiſſurum eum excuſet ab actione furti non vero quoad alias actiones ex gl. penult. in fin. in d. § rectà, & inquit Fab. quod hæc eſt veritas ad quem ſe remittit Ang. in d § furtum. Vnde differentia præd. Bart. & ſequacium inter præd. duos caſus eſt verior & tenenda.

28 Similiter conductor equi pro certis diebus ſi vltra illos pro aliis eum teneat facit furtum eo vtendo pro tempore ampliori iuxta gl. in d. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati, & ibi Bartol. limitans niſi credat dominum permiſſurum per ſupradicta, vel niſi alias equus ille ſolitus eſſet conduci ad vecturam, imo Bald. ibi poſt Iacob. Butr. vult, quod in dubio præſumatur habere voluntate domini propter pactum præcedens, quod bene notandum ſecundum Gregor. Lop. in l.20 gl.1. ſtatim poſt princ. qui præd. ſequitur tit.8. p.5. & puriſſimum, & quotidie vſitatum, ſequitur alios allegans Farinac. de furt. dict. q.169. n.7.

Nihilominus tamẽ, qui conductũ equũ, mulum, 29 vel mulã, aut iumentũ longius quã ſit conuentum perduxerit tenetur ad dãnũ datũ, ſeu côtingens illo longiori tẽpore, vel itinere, ſiue cũ culpa ſiue abſque ea vt in l.8. in verſ. fuera ſende, iuncto verſ. el 2. l.1. tit.17. lib.3. for. & in re cômodata idem probat l.3. verſ. ò ſi ſe perdieſſe, tit.2. p.5. ¶ Illud tandẽ ob- 30 ſeruatione digniſſimũ cenſeo, actionẽ furti minimè locũ habere, ſi cômodatarius, aut creditor, aut depoſitarius vtatur re cômodata pignore, vel depoſito eo vſu propriè ad quẽ res ipſa deſignatur, & ad quem dominus ipſe rebus vti ſolebat, quod potiſſimũ deducitur à præſũpta volũtate domini, vt probauit Ioan. Fab. in l.1. C. de pign. act. quẽ refert & ſequitur Greg. Lop. in d. l.20. tit.13. p.5. in gl. no vſe in princ. ¶ Hoc tamẽ ita intelligendũ eſt, vt ſi 31 creditor vtatur re pignori data eo quidẽ vſu, quo vti ſolebat dominus, nec res ipſa effecta fuerit deterior ex eo vſu, minimè teneatur ea ratione creditor furti, nec alia actione: at ſi ex hoc vſu facta ſit res deterior, ſitque ipſi rei côueniens, nẽpe cũ ipſa ad illũ ex propria natura deſtinata fuerit, vel communi, ac frequẽtiori ipſius domini conſuetudine, tunc creditor, aut depoſitarius tenebitur, ad illud detrimentũ, actione quidẽ ex côtractu non ex delicto, præſumitur enim ex his cauſis, attenta Fabri opinione dominũ permiſſurũ, idque non fuiſſe factũ eo inuito, vt ſenſit gl. in l. ſi vt certo, §. ſed interdum verſ. quinimo, ff. commod. & d. l.20. in princ. verum ſi ex vſu ipſius rei, & attẽtis aliis circunſtãtiis colligamus creditorẽ, cômodatariũ, aut depoſitarium vsũ fuiſſe re depoſita cômodata, vel pignore inuito domino, ſcilicet, non permiſſuro, locus erit 32 actioni furti iuxta deciſiones Iuriſcôſultorũ, quas paulo ante adduximus, ita egregius Didac. mirabilis ſẽper in ſuis reſolutionibus, in d. lib.3. var. reſol. c.15. n.8. verſ. nam vt Fabri, qui tamẽ adhuc cẽſet in hac ſpecie, iudicẽ omnino debere iudiciũ, & eius ſeueritatẽ, ac rigorem tẽperare, ita quidem, vt abſque læſione, & dãno ipſius domini pœnã huius criminis benignitate, quadã molliat, mitemq; efficiat: cũ, & ſi furtũ hic cômiſſũ eſſe côſtet, id tamẽ non omnino inhoneſtũ eſt, nec cônumerari debet inter furta, quæ ll. & reip. inſtitutis praua, & perniciosa cẽſentur, ideo molli quadã pœna furtũ hoc puniendũ eſt, quod ſenſit Corn. conſ.274 lib.3. n.6. verſ. & potiſſimè, & ſequitur alios allegans Farin. vbi ſup. n.11. ſicque vel ipſa iudicis ſentẽtia, ex hac cauſa damnatus erit ab infamia liberãdus, aut ſaltẽ, & ſi hoc à iudice omiſſũ fuerit, eius ſentẽtia erit in cũ modũ accipienda, vt minimè iudicetur infamis, qui per eã furti hac ratione côdẽnatus fuerit. Eodẽque pacto inquit Didac. iudicis recti arbitrio relinquendum erit, ſitne locus hac in ſpecie ſeptuplum pœnæ, qui in his regnis plerumque indicitur furibus? etenim inſpectis circunſtantiis perſonarum, rerum, loci, & temporis à ſeptuplo iudex abſtinebit, & cũ hodie ab vſu hæc pœna verberũ, necnon, & verecundiæ publicæ, ac triremium, quæ in locum ſeptupli per ll. huius regni ſucceſſit, abſtinebit, & iã nos in praxi obſeruauimus præd. 1. declarationẽ Didac. ad doctrinã Fabri, iuxta eam proferendo ſententiã in caſu occurrenti, quo creditor vſus fuit pignore, nempe annulo aureo ad vſum deſtinatum, & cô ſuetum abſque vllo præiu-

33 dicio creditoris. ¶ Furtorum autem duo ſunt genera manifeſtum, & non manifeſtum *l. furt. ff. de furt. §. furtor. inſtit. de oblig. quæ ex delict. naſc.*
34 Manifeſtum furtum eſt, quando fur deprehenditur cum ipſo furto dum furatur, vel cum refurata, antequam quo deſtinauerat detulerit, etiam ſi viſus poſtea furtum abiecerit *l.3. 4. 5. 6. & 7. ff. de furt. l. ſi quis quid perferenda* 35. *in ord. ff. eodem d. §. furtorum*: refert plures Farin. *de furt. q.166. n.20. cum ſeqq. fol. mihi* 9. & manifeſtum illud dicitur quod nulla alia probatione indiget, text *in c. de manifeſt. & c. manifeſt. 2. q. 1.* quod habet rei euidentiam, *cap. cum olim 24. de verb ſign.*
35 Furtum non manifeſtum dicitur, quod manifeſtum non eſt, ſed clam fit *l. nec manifeſtum* 8. *l. vulg.* 21. & *l. is qui opem* 34. *l. ſi quis ex domo* 54. *ff. de furt. l. falſus* 19. *C. eodem*, §. *nec manifeſtum inſt. de oblig. quæ ex delict. naſc.* ad quod conuincendum opus eſt aliqua probation. Farin. *vbi ſuprà, n.*23. vbi *n.*24. quod qui furto conſilium, vel opem fert non dicitur fur manifeſtus.

36 Quod ſi quis non fuerit cum furto deprehenſus, ſed fuerit viſus furari ad furti ſpeciem manifeſti pertinebit, ita tenet gloſſ. *in l. fur manifeſtus verbo deprehenſus, ff de furt.* quæ in hoc communiter approbatur, vt inquit Alber. *ibidem in fin.* teſte Iul. Clar. § *furtum verſ. furtorum ad fin.* vel ſi contra eum acclametur, vel curratur, aut quid ſimile, vt cum aliis probat Farinac. *vbi ſuprà, d. q.166. num.*20.

37 Raptor quoque manifeſtus fur exiſtimandus eſt *l. Papin. l. ſi vendidero* 82. §. *cum raptor*; *ff. de furt.* ſpecies namque furti, ſed grauioris pœnæ vi bonorum raptorum eſt §.1. *inſt. vi bon. rapt. l.1. ff. eodem*, nam & de vi public. iudic. agi poteſt *l.2. §.1. ff. vi bon. rapt.* pro rebus tamen
38 mobilibus & mouentibus *l.1. Cod. eodem.* ¶ Et vi rapiens fure improbior eſt, furtum tamen propriè non faciens *l. ſi cum except.* 14. §. *qui vim ff. de eo quod met. cauſ. l. vi met. ff. de vi & vi*
39 *armat.* ¶ In furto namque res, quæ propriè cadunt mobiles ſunt, non autem immobiles *l. verum eſt la* 1 *ff. de furt.* & quod raptor manifeſtus fur exiſtimandus ſit probat cum quibuſdam contra alios Farinac. *vbi ſuprà, num.*34. *iuncto, n.*31. vbi *num.*36. quæ differentia ſit inter furem & raptorem vbi *num.*32. cum aliis pluribus auctoribus probat quod raptores ſunt aliis furibus improbiores, & *num.*33. quoſt ſtatutum imponens pœnam pro furto habet locum etiam in rapina, quæ eſt maius crimen, quam furtum. ¶ Hodie autem præd. differentia inter furtum manifeſtum, & non manifeſtum receſſit ab aula, quia pœna pecuniaria dupli, & quadrupli mutata eſt in corporalem, vt cum Minſerio probat Farinac. *vbi ſuprà, n.*25. in his autem regnis Hiſpaniæ, aliter fures puniuntur, vt *ſuprà* diximus *n.*23. & dicemus infra aliis quæſtionibus.

40 Similiter ad furtorum ſpecies pertinebant quodammodo olim actionum variæ formulæ, vt actio furti concepti, & oblati, & non exhibiti & prohibiti §. *furtorum*, & §. *conceptum cum ſequenti inſtitut. de obligat. quæ ex delict. naſc.* quas omnes reduxit Iuſtinianus ad furtum non manifeſtum, quia conceptum & oblatum ſpecies actionum potius ſunt furto cohærentes, quam genera furtorum, vt in dictis iuribus, quare merito præd. actiones (vt ait Iuſtinianus) indeſuetudinem abierunt.

41 Cum enim requiſitio rei furtiuæ hodie ſecundum veterem obſeruationem non fiat, merito ex conſequentia etiam præfatæ actiones ab vſu communi receſſerunt, cum manifeſtum ſit, quod omnes, qui ſcienter rem furtiuam ſuſceperint, & celauerint, furti nec manifeſti obnoxij ſint, vt *in d. §. conceptum ad fin.*

Ex quo text. manifeſtè probatur, non licere 42
domino rei, qui dicit illam furto ſubtractam fuiſſe accedere ad domus aliorum, & talem rem ſibi furatam perquirere, & probat Farinac. *de furtis, quæſt.165. num.*31.

Sed an auctoritate iudicis id liceat dubium 43
eſt; in quo communiter tenetur, quod non ſit concedenda perquiſitio inquit Abbas *in cap. qui cum fure, num.6. de furt.* quem refert pract. Conrad. *folio 366. poſt num.*14. & Iulius Clarus §. *furtum ſub verſiculo, quæro nunquid.* Sed contrarium eſt tenendum, nempe, vt cum auctoritate iudicis id liceat ſecundum Bart. *in l. fin. col.1. ff. de quæſtionibus*, ſequitur Marant. *de ordin. iudic. 6 part. tit. de inquiſitione, num.*204. & Auiles *cap.6. prætor. in gloſſ. viſita num.*2. adeo, vt quam- 44
uis, qui ita ingreditur, ſi id quod quærit non inueniat, minimè iniuriarum actione teneatur, vt iudicatum fuiſſe refert per plura, quæ citat Boër. *deciſ.174. in fin.* quem refert & ſequitur Petrus Gregorius *in part. ſyntagm. iur. lib.36. c.1. num.*20. eſtque communis opinio, vt dicit Auguſtin. Arimin. in addit. ad Angel. *de malefic. in verb. & veſtem cæleſtem, num.*54. & pract. Conrad. *vbi ſuprà*, & ita ſeruatur de ſtylo, vt atteſtatur Boër. *vbi ſuprà, num.*20. & ſecundum hanc opinionem iudicatum fuiſſe refert Papo. *lib.23. tit.6. arreſto* 3. quos citat Clarus *vbi ſuprà*; vbi etiam, quod practica, hoc videtur approbaſſe, & quod in illo ducatu iudices non concedunt licentiam perquirendi ipſiſmet dominis, ne ſequantur ſcandala, ſed mittunt ipſi exequutores ſuos, ſiue conſules viciniæ, qui perquirant, præſentibus etiam quandoquidem ipſis dominis, & tandem citat Alciat. *conſ.462. in dubio*, dicentem, quod ita videmus quotidie fieri per iudices, & quod minimè mutanda ſunt, &c. Quæ practica mihi multum placet, & amplectenda eſt, quinimo cenſeo iudices ipſos non debere eſſe nimium faciles in concedenda ſemper præd. perquiſitione, ſed cum iudicio penſatis penſandis, & qualitate perſonarum, quod nouiſſimè probauit Farin. *vbi ſuprà, in fine præd. quæſtionis* 165. poſt hæc ſcripti.

Quæ omnes & in praxi receptæ ſententiæ mul- 45
tum comprobant ex Pij reſcripto, quo Vlpianus docet *in l.1. §. hoc autem*, & *in l. Diuus, ff. de ſeru. fugit.* vt qui ſeruum fugitiuum vult requirere in prædiis alienis, poſſit adire præſidem litteras ei daturum, & ſi res ita exegerit, apparitorem quoque, vt ei permittatur ingredi, & perquirere & pœnam eundem prædem in eum conſtituere, qui inquiri non permiſerit, ſed ex Marci oratione (ait) facultatem datam ingrediendi in Cæſaris, Senatorum & paganorum prædia, volentibus fugitiuos inquirere, ſcrutarique cubilia, atque veſtigia occultantium. Rurſus idem Vlpianus Modeſto conſule, inquit, Senatuſconſultum factum eſt, vt fugitiuos inquirere volentibus literæ ad magiſtratus dentur, mulcta etiam centum ſolidorum in magiſtratus ſtatuta, ſi litteris acceptis inquirentes non adiuuent, ſed & in eum, qui quæri apud ſe prohibuit eadem pœna ſtatuta eſt: Marci quoque & Commodi Epiſtola declarat, & Præſides, & Magiſtratus, & milites ſtationarios dominos adiuuare debere in fugitiuis inquirendis, vt & inuentos reddant & hi apud quos deliteſcunt priuantur, ſi crimine contingantur.

¶ Serui

46 ¶ Serui namque fugientes à dominis furti ſui facere videntur argument. *l. quis ſit fugitiuus* 17. *in ordinamenti, ff. de ædil. edict.* in terminis Petrus Gregorius *in 3. part. ſyntagmat. lib.37. cap.2. num.*3. vbi quod ob hoc delictum pede, olim, iure C. manu truncabatur eſt *l ſi fugitiui, Cod. de ſeru. fugit.* & quod ſeruus fugitiuus ſui furtum faciat probat *l.1. Cod. de ſeru. fugit. l.23. in prin-*
47 *cipio, tit.18. part.7.* ¶ Ac proinde ab Eccleſia extrahuntur, vel dominis indicari debent *leg. ſi*
48 *ſeruus 3. C. de his qui ad Eccleſ. confug.* ¶ Speciale enim eſt in ſeruis fugitiuis, vt requiri poſſint, ſecus in re furtiua, vt *in d. §. conceptum ad fin.* vt in terminis tenet gloſſ. *in dict. l.1. §. hoc autem, verbo in prædia*, & tenent Doctores opinionem illius gloſſæ ſecundum Salic. *in l. requir. n.2. C. de ſeru. fugit.* vbi limitat, quando eſſent indicia de crimine: eandem communem appellat Auguſt. de Arimin. in addit. ad Angel. *de malefic. in verb. etiam veſtem cæleſtem, num.*43. vbi limitat gratia publicæ vtilitatis, vel ſi eſſent indicia per quæ euitetur ſuſpicio, quod res furtiuæ eſſent in domo illius, & hoc procedit præterquam ſi fiat cum lit. iudicis, iuxta ſupra d. communem reſo-
49 lutionem, & praxim. ¶ Eodem modo, ſi eſſet commiſſum vnum magnum furtum, & neſciretur auctor, poteſt iudex inquirere mittendo pro vicinis, & inueſtigando alia indicia pro inueniendo fure ſecundum Bart. *in l. fin. col.1. ff. de qq.* Marant. *de ordin. iud. 6. part. titul. de inquiſ. num.204. in verſic. eodem modo*, & *in l. is poteſt, num.301. ff. de acquir. hæred.* inquit legem præſumere, quod damnum commiſſum in aliquo loco cenſeatur illatum à vicinis, niſi aliud probetur, vt tenent Bart. & alij quos allegat, & hoc limitat, *num.*303. cum Bald. procedere in vicino, qui eſt malæ conditionis, & famæ, ſecus ſi eſſet homo bonæ famæ, & vitæ, quia non præſumitur damnum commiſiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Fur an præſumatur ille apud quem res furata reperitur, & rem vero domino reſtituere teneatur abſque pretij ſolutione, & numeris ſequentibus præſertim, num.12. cum ſeqq.*

3 *Furti actione tenentur ſuſcipientes à ſeruo furto ſublata ſcienter.*

4 *Furti actione tenentur receptantes ſcienter res furtiuas, limitatur, num.1. & fœneratores recipientes pignori vel furto res ſubtractas: & an hoc vltimo, caſu præſumatur ſcientia fœneratoris, num.5. & 8.*

6 *Furti actione an teneatur, vincens in ludo ſcienter pecuniam alienam.*

7 *Furti actione an teneantur fœneratores recipientes ſcienter à famulis ſcholarium libros Dominorum ſuorum ſub pignore.*

9 *Emens res furtiuas ad hoc vt puniatur, duo copulatiuè requiruntur, vt hic.*

10 *Receptatores delinquentium, & latronum, ad hoc, vt puniantur, requiritur ſcientia.*

15 *Torqueri an poſſit quis pro furto, eo ſolum, quod penes ſe res furata reperitur.*

20 *Furtiua re reperta apud aliquem bonum virum, & bonæ conuerſationis, & famæ ceſſat omnis ſuſpicio: alias ſecus: & quid ſi ille ſolitus erat emere: & vendere res mobiles, & illas palam tenere, num.21. cum ſeqq.*

24 *Vicini, quando commiſſum eſt furtum in aliqua domo, an poſſint capi, & torqueri pro furto inueniendo? & num. ſeqq.*

28 *Bona fama eſt theſaurus ineſtimabilis, & ſicut lilium dans ſuauitatem odoris, & purget indicia ad torturam. Et ſicut corpus minimum illuſtrat ſol ita etiam bona fama, num.29.*

30 *Furto commiſſo, ſi reperiatur aliquis vicinus qui habebat notam domum vel locum in quo delictum eſt commiſſum, & ibi aſſiduè conuerſabatur, & vltra hoc erat pauper, nunc vero reperitur diues, an ex hoc oriatur ſufficiens indicium ad torturam? & num. ſequentibus.*

33 *Indicium ſufficiens ad torturam, an oriatur ex conuerſatione, & cohabitatione delicto commiſſo in domo vel in vicinis, &c. Et quid quando reperitur ſocius occiſus in domo ſocij, num.35. & quid contra illum qui plurimum locum illum frequentabat, num.36. Et quid quando reperitur mortuus ante domum alterius concurrente inimicitia, numero 37. Et quomodo hoc ſit intelligendum, num.38. & 39.*

20 *Furtiua re reperta apud hominem malæ conditionis, & famæ, non ex hoc poterit condemnari pœna ordinaria furti, niſi aliæ coniecturæ concurrant, & n.41. Sed neque his concurrentibus locus erit pœna ordinaria, ſed tortura, vt in num.42. cum ſeqq.*

43 *Probatio in criminalibus qualis eſſe debeat quando agitur de pœna corporali imponenda, & num. ſeqq.*

45 *Furtum vt probetur requiritur plena probatio.*

46 *Pro crimine verè probato vera pœna imponitur, pro præſumpto vero extraordinaria.*

47 *Furtum eſt difficilis probationis, ac proinde poteſt probari per coniecturas, & indicia. Et quomodo hoc intelligatur, num. ſeqq.*

48 *Probatio per indicia, & coniecturas in delictis difficilis probationis habetur pro euidenti, & plena probatione.*

50 *Homicidium an probari poſſit ex indubitatis indiciis, argumentis, & coniecturis, abſque aliis probationibus? & num. ſeqq.*

52 *Furti particeps præſumitur ille, apud quem res furtiua reperta eſt, quando agitur de rei furtiuæ reſtitutione, & num. ſeqq.*

53 *Iudæi fœnerantes ſuper veſtibus alienis tenentur eas reſtituere propriis dominis, nullo ſibi reſtituto pretio.*

56 *Poſſeſſor rei furto ſublatæ tit. & bona fide ad quid teneatur in vtroque foro?*

57 *Emptor rei furtiuæ ſcienter aliquo pretio eo animo vt eam vero domino reſtituat petere poteſt prædictum pretium à domino.*

58 *Emptor rei furtiuæ ſcienter, ſi eam amiſit, vel eſſet extincta, ac mortua vel alteri vendita ad quid teneatur?*

59 *Emptor rei furtiuæ bona fide, ſi deinde ſuperueniat ſententia rei alienæ, tenetur eam reſtituere nullo recepto pretio. Ampliatur, numero 60.*

61 *Emptor rei furtiuæ in nundinis tenetur eam reſtituere vero domino nullo recepto pretio.*

63 *Emptor vel redimens rem alienam ab hoſtibus vel latrunculis exteris, poteſt recuperare pretium à vero ipſius domino.*

64 *Emptor rei alienæ bonæ conditionis, & famæ euitat pœnam legis, & à quo poſſit recuperare pretium.*

65 *Dominus*

65 *Dominus rei furatæ ſi reſtituit pretium eius emptori bonæ fidei, non poteſt id ab eo condicere, & repetere.*

66 *Emptor rei furtiuæ poteſt eam retinere donec ſibi pretium ſoluatur ſtante ſtatuto, conſuetudine, vel priuilegio hoc permittente.*

67 *Emptor bonæ fidei rei emptæ à latrone, an poſſit tuta conſcientia, cum primum intellexit rem illam eſſe furtiuam eam latroni reddere, & ab eo pretium recuperare.*

68 *Auxilium & conſilium præſtans in crimine furti & mandans illud fieri & receptans furem, aut res furatas, qua pœna puniatur? regula cum ampliationibus & limitationibus remiſſiuè.*

De eo apud quem res furata reperitur.

QVÆSTIO CLII.

1 QVÆRO modo opportunè ſatis, an ille apud quem res furto ſubtracta reperitur, præſumatur fur, & rem vero domino reſtituere teneatur, abſque pretij ſolutione? Et quidem pars affirmatiua certa videtur ex text. *in l. in ciuilem 2. in ordin. & l. ciuile 5. in ordine, C de furt.* litera illius talis eſt *in ciuilem rem deſideratis vt agnitas res furtiuas non prius reddatis, quam pretium fuerit ſolutum à dominis, curate igitur citius negotiari ne non tantum in damna huiuſmodi, ſed etiam in criminis ſuſpicionem incidatis:* Poſterioris vero legis hæc ſunt verba: *ciuile eſt, quod à te aduerſarius tunc exigit, vt res, quam apud te fuiſſe fateris exhibeas venditorem, nam à tranſeunte & ignoto, te emiſſe dicere, non conuenit, volenti euitare alienam bono viro ſuſpicionem.*

2 ¶ Et quoad redditionem rei, abſque ſolutione pretij in ementibus ſcienter, à filiis, nepotibus, vxore, vel ſeruo idem probat *l. 4. in verſiculo,* 3 *pero ſi el hijo, tit. 13. part. 7.* ¶ Quinimo ij, qui à ſeruo furtim ablata ſcientes ſuſceperint, non tantum de ſuſceptis, ſed etiam pœnali furti actione conueniri poſſunt, inquit *l. eos 4. in ordine, Cod. de furt.* & licèt illum textum non alleget, refert tamen plures auctores idem tenentes Maſcard. *de probat. ſecundo tomo, concluſione 831. numero 18.* & quod puniantur eadem pœna eſt communis vt cum Bart. & aliis affirmat Peguer. *deciſ. crimin. 25.* qui eam probat *num. 4.* & *num. 6.* refert ſecundum eam doctrinam & Theoricam fuiſſe in regio illo conſil. concluſum die 5. Maij anno 1583, contra quendam Paulum Stranij delatum & inculpatum, quod ſcienter receptauerit in domibus ſuis partem rerum furto ſubtractarum, & quod fuit fuſtigatus per loca ſolita & condemnatus ad ſeruitium regiarum triremium ad quinquennium & addit *num. 2.* quod hoc locum non habet, quando quis rem recepiſſet ignarus, vel quod eam cuſtodiret, ſaluamque faceret ei, qui amiſerat humanitate vel miſericordia ductus, vel alia probata atque iuſta ratione, vt ibi probat.

4 Per quem text. inquit ibi Bald. quod tempore ſuo fuit ſuſpenſa quædam mulier, quæ ſcienter receptauerat res furtiuas, quod inquit etiam procedere in fœneratoribus ſcienter recipientibus pignori res furto ſubtractas per *l. ſeruus cuiuſdam, ff. de cond. indeb.* & Bald. ibi, ſequitur Paul. de Caſtr. necnon & Angel. *de malef. in verb. & cœleſtem, verſ. quid ſi quis emerit,* vbi idem dicit de eo, qui ſcienter emit rem furtiuam à fure per *d. l. in ciuilem*, cum ibi notatis per gl. & DD. ſequitur alios allegans Vall. *conſ. 45. n. 2. & 3. lib. 1.* extendunt enim vltra ſupra d. text. illum omnes interpretes ibi, loquentem in eo, qui ſcienter pignore accepit res furtiuas ad emptorem, & prætera Alcia. *reg. 3. præſumpt. 29. verſ. 4. declaratur,* necnon & Ruin. *conſ. 82. colum. 1. lib. 4.* ſequitur Menoch. *lib. 5. præſumpt. 29. n. 32.*

5 Diſſentiunt tamen auctores vehementer circa intellectum *d. l. ſeruus,* in eo, nunquid fœnerator iſte præſumatur ſciuiſſe ſeruum illum pignori dediſſe rem illam ſine conſenſu domini? Alc. namque loco præcitato ſenſit fœneratorem illum præſumi hoc ſcire, quia debuit perſcrutari conditionem ſerui an pignoraret mandato domini, vel quomodo iuxta *l. qui cum alio contrahit, ff. de reg. iur.* Sed contrarium videntur probare Roman. *conſ. 473. in fin.* Arim. in addit. ad Ang. *in tract. de malef. in verb. & veſtem cœleſtem, num. 28.* Vall. *vbi ſupra, num. 16.* cum dixerunt receptantem furem ſcienter puniri pœna furti (de quo tamen latius *infrà alia q.* agemus) addentes quod in dubio non præſumitur ſcienter receptaſſe, & in ſpecie idem de re furtiua reſpondet Grammat. *conſ. 37. n. 22. lib. 1.* ſed has opiniones duobus modis conciliat Menoch. *vbi ſuprà, n. 34. 1.* vt Alciat. loquatur de ea perſona quæ veriſimiliter apparet non pignorare rem alienam, vt eſt in ſeruo, qui veſtes nobiles pignori dat, cæteri vero loquuntur de eo qui rerum dominus videri poteſt. Secundò, vt Alc. ſent. procedat quoad ſolam ipſam rei reſtitutionem, alia vero quoad pœnam corporalem, vel aliam ordinariam furti, hæ duæ concordiæ probabiles quidem ſunt.

6 Superiora confirmantur, ex altera doctrina Bald. *in rubr. Cod. de condit. ob turp. cauſam,* docentis, quod vincens in ludo ſcienter pecuniam ſeruo, quæ erat ſui domini, vel filiofamilias, quæ erat patris, vel inſtitoris, quæ erat patroni committit furtum & tenetur furti, ac illam non lucratur Bald. ſequitur Iaſ. *in d. l. ſeruus in fin.* & Alc. *de præſumpt. 2. reg. præſumpt. 24. n. 6.* & Roland. à Vall. *d. conſ. 45. n. 4. vol. 1.*

7 Similiter *eandem l. ſeruus,* dicit ibi Bald. menti tenendam pro famulis ſcholarium pignorantibus libros dominorum fœneratoribus ſcientibus, quem refert Roland. *ſuprà num. 5.*

8 Sed pro intellectu d. l. eos in praxi, duo, vel tria duxi obſeruanda ſecundum quod Marſ. *conſil. 53. num. 24.* inquit nullam l. reperiri dicentem quod receptans res furatas ſcienter teneatur pœna furti, & quod *d. l. eos,* non loquitur generaliter in quolibet receptante rem furtiuam, ſed ſolum in recipiente à ſeruo, vt latè ibi probat & ſequitur Roland. *conſ. 45. n. 6. & 7. lib. 1.* in hoc tamen contrarium latè probat Ant. Gom. *cap. 5. de furt. n. 16. 2.* quod *d. l. eos,* requirit quod adſit hæc qualitas in receptatore, quod ſcienter receptauerit, & quod ita articuletur & probetur & non ruditer vt inſtruit Felin. *in cap. quoad conſultationem, col. penult. in fin.* cum aliis quos citat, de re iudicat. & ceſſante huiuſmodi probatione, non poteſt habere locum diſpoſitio *d. l. eos,* quod latè probat & confirmat Roland. à Vall. *vbi ſuprà, num. 11. cum ſeqq.*

9 Quinimo duo copulatiuè requiruntur ad hoc vt emptor rerum furtiuarum puniatur pœna ſcilicet, quod ſcienter receptauerit, & demum quod res furatas celauerit, aliàs vnum ſine altero non ſufficit per textum expreſſum *in §. præterea,* ibi, *ſuſceperit & celauerit inſtit. de obligat. quæ*

quæ ex delict. naſcuntur, quem ad hoc maximè commendat ibi Angel. quem ſequitur Marſil. *conſil. 30. poſt num. 20. verſic. præterea non videtur,* idem tenet & probat Roland. à Vall. *vbi ſuprà, num 25. cum ſeqq.* & Maſcard. *de probt. 2. tom. concluſ. 831. num. 19.*

10 Hinc eſt, quod ad hoc vt puniantur receptatores delinquentium atque latronum, requiritur ſcientia, non vero puniuntur ignorantes delictum & in dubio præſumitur ignorantia in hoc & ſic debet conſtare de dolo & malitia receptatorum, & alleganti dolum vel culpam in hoc incumbit onus probandi, vt latè reſoluimus plures allegando *conſ. 36. n. 23. & 24. 26. & 27.* & Roland. à Vall. *vbi ſup. n. 16.* & de iure huius regni, ad hoc vt receptator incurrat pœnam receptatoris, requiritur quod iudex petat ab eo delinquentem receptatum & ſibi negetur, & occultetur vt *in l. 2. & 4. tit. 16. & l. 6. tit. 22. hoc lib. 8. nou. collect. reg.* vt cum Auend. probauimus *vbi ſuprà, n. 25.*

11 Tertiò, quod diſpoſitio *d. l. eos, C. de furt.* non habet locum quando quis ſcienter etiam receptauerit res furto ſubtractas non animo & intentione aliquid lucrandi, ſed gratis vt tantum ſeruiat amico vt latè pluribus probat Roland. à Vall. *d. conſ. 45. num. 28. cum ſeqq.*

Nihilominus tamen, pro exacta intelligentia & reſolutione principalis noſtræ q. obſeruanda quidem ſunt ſequentia, ex quibus in praxi res vtiliſſima remanebit, & perſpicua, & *d. l. in ciuilem cum dict. leg. ciu.* intellecta & materia explanata.

12 Primum cum res furtiua reperitur apud eum, quem non conſtat adhuc an ſit vir probatæ vitæ & famæ, vel non agitur de indicenda pœna furti, & in hac ſpecie non erit ex hoc ſufficiens præſumptio, ſed ſola quædam ſuſpicio vt conſtat ex *d. l. in ciuilem* ibi: *ſed etiam in criminis ſuſpicionem incidatis,* & *in d. l. ciuile,* vbi *volent euitare alienam bono viro ſuſpicionem:* quam ſuſpicionem appellat ſimplicem hominis præſumptionem Ioan. Andr. in addit. ad Specul. *in tit. de præſumpt. §. ſpecies, num. 5. in verb. in prædictis concord.*

13 Sicque intelligendi ſunt gl. Bart. Bald. & Paul. de Caſtr. *in d. l. in ciuilem,* & Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 29. num. 1.* dum dicunt quòd ſi res furtiua reperiatur apud aliquem, non præſumitur eum ſubtraxiſſe: loquuntur enim de præſumptione quod verum eſt, non vero de ſola ſuſpicione quæ quidem oritur in hoc caſu contra eum penes quem res furtiua reperta eſt vt *in d. ll.* eſt tamen leuis coniectura ſecundum Bald. *in l. non hoc in fin. Cod. vnde legitim.* quem ſequuntur Decian. *conſ. 93. n. 87. lib. 2.* & Menoch. *d. lib. 5. præſumpt. 19. ſub num 2. ad fin.*

14 Et ideo hæc ſuſpicio diluitur, ſi iſte nominat à quo rem habuit, vel ſi iurat ſe illum non cognoſcere ita Aug. Arim. in addit. ad Ang. *de malef. in verb. & veſtem cœleſtem, num. 19.* & Boër. *q. 165. n. 4.* eoſque referens ſequitur Menoch. *vbi ſuprà, num. 3.* communis (quando oſtendit auctorem) ſecundum Anton. Gom. *3. tom. c. 13. de tortur. reorum, num. 12.*

15 Vnde diſcutiendum eſt hic de veritate doctrinæ Bart. *in l. vlt. poſt n. 5. ff. de qq.* docentis furtum præſumi commiſſum ab illo penes quem res furata inuenta fuerit, adeo vt ſi non docuerit à quo rem habuerit, iuſtè ex illa inuentione poteſt ſubiecti tormento & conſuluit Marſil. *conſil. 52.* miſericordia Domini *n. 33.* & *conſ. 75. munda cor meum, n. 21.* ſequitur Roland. à Vall. *conſ. 45. n. 39. & ſeq. lib. 1.* Iulius Clar. alios allegans *in practic. crimin. § fin. quæſt. 21. circa fin. verſiculo, ſi res furata,* vbi teſtatur hanc eſſe communem Doctorum doctrinam ex Marſil. quem citat & hoc & alios referens Maſcard. *de probat. volum. 2. concluſ. 833. num. 1.*

Contrariam tamen ſent. voluit gl. *in d. l. in ciuilem, verb. incidatis, C. de furt.* dicens non ob hoc, 16 quod res furtiua reperta ſit penes aliquem præſumi furem & ibi Paul. de Caſtr. *in princ.* & Fulgoſ. *poſt n. 2. in verſ.* mihi tamen videtur & prius ibidem Bald. *n. 3. verſ. 2. quæritur,* & *in l. vlt. in fin. ff. de hæred inſtit.* & alij quos refert Marſ. *vbi ſuprà, n. 2. & 3.* vbi *n. 4. cum ſeq.* conciliat has opiniones contrarias & bene in hunc modum: vt prima procedat quando res furata reperta eſt penes aliquem qui ſolitus ſit ſimilia patrare, quique malus habeatur maleque apud omnes audiat. Poſterior verò ſent. locum ſibi vendicet, ſi perſona penes quam res furtiua eſt reperta ſit grauis & honeſta & ex crimine furti nunquam alias ſuſpecta: tunc namque ex ſola inuentione rei furatæ non præſumitur fur, neque furtum, vt tradit Acurſ. *in l. ciuile in verb. fuiſſe, Cod de furt.* & vtrumque membrum huius concordiæ tenent plures auctores quos ibi citat Maſcard. eamque bene declarat *num. ſeqq.* 17 ¶ Et inquit idem Maſc. *concl. 1005. n. 32. vol. 2.* cum communi plures citans, quòd licet res furtiua reperiatur in domo alicuius non tamen præſumitur ille fur eſſe, niſi concurrant aliæ coniecturæ, vt puta, quia ſit malæ conditionis, vitæ & famæ & ſimilia, tunc namque eſſet locus indicio ad torturam, vt ibi per eum cum communi & addit idem Maſc. *concl. 831. n. 20.* 18 ¶ Quod eo ipſo quod aliquis habet penes ſe rem furtiuam, ſi conſueuit emere res furtiuas, præſumitur quod ſcienter emerit, & ſic quod fuerit particeps & ideo tenebitur furti, niſi aliter ſe purget ſecundum declarationem gloſſ. *in d. l. in ciuilem, verbo, incidatis,* & ibi Bart. & Bald. & alij quamplures quos citat ibidem Maſcard. vbi *n. 21.* 19 ¶ quod ſi iſte emptor non erat ſolitus emere tales res furtiuas debent attendi aliæ cóiecturæ, vt quia emptæ fuere paruo pretio, & clam, & tunc præſumitur, contra eum ſecus ſi palam, & iuſta pretio ſecundum Bart. & Imol. quos ibi citat & alios plures quos citauerat, *num. 6. in eadem concluſ 831.* & in hac re nouiſſimè conſtituit regulam cum ampliationibus, & limitationibus Farinac. *de furt. quæſt. 177. n. 16. cum ſeqq. fol. mihi 143. cum ſeqq.*

20 Deinde erit obſeruandum ſecundum quod cum res furtiua reperitur apud virum probum, & bonæ conditionis, & famæ ceſſat omnis ſuſpicio, etiam ſi non dicat à quo habuerit: ſi vero ſit malæ conditionis, & famæ eſt præſumptio ſufficiens ad torturam contra ipſum communis, Anton. Gomez. *vbi ſuprà,* & ſecundum Aug. *vbi ſuprà, ſub num. 19.* Iul. Clar. *§ furt. verſ. ſed nunquid.* Marſil. *conſ. 30. n. 42.* Roland. à Vall. *d. conſ. 45. n. 39. cum ſeqq.* & in facti conting. ita conſuluit Grammat. *conſ. crim. 14.* dicens ita fuiſſe exequutum & Bertrand. *conſ. 107. l. 1. 1. part.* eſtque communis diſt. ſecundum Iul. Clar. *in pract. crim. §. fin. q. 21. ad fin. verſ. ſi res furata;* ſequitur plures referens Menoch. *de arbitr. iud. l. 2. cent. 5. caſu 462. n. 16.* & *lib. 1. de præſumpt. p. 89. n. 99.* & *lib. 5. præſumpt. 20. num. 4. 5. 6. & 30.*

21 Quod ſi res furata reperiatur apud aliquem qui ſolitus eſſet emere & vendere tales res mobiles & illas palam teneret; nulla contra eum oritur ſuſpicio ſecundum Iul. Clar. *d. q. 21. vbi ſuprà,* & Ant. Gom. etiam *vbi ſuprà,* & verificari propriè poteſt, *en los ropauejeros, que tienen por oficio compray*

comprar y vender veſtidos, y otras coſas, y las tienen
22 *publicamente expueſtas para ello.* ¶ Hi enim & ſi-
miles, ſi res furatas inſcij emerint, furti minimè
conueniri poterunt, niſi alias contra eos ſcien-
23 tia rei furtiuæ probetur. ¶ Vel quando is, penes
quem res furata reperitur, eſſet Officialis vel
Caſtaldus ſiue factor eius domini, cuius res fu-
rata dicitur; quia in hoc caſu vltimo ratione of-
ficij præſumitur quis ſubtraxiſſe, vel abſtuliſſe
bona domini, quæ apud ipſum Officialem repe-
riuntur, vt tenet Bald. *in cap.1. de contentione in-
ter domin. & fidel. de inueſtit. feud. num.1. in vſib.
feud.* vbi dicit hoc eſſe notatione multa dignum,
& *in l. cum oportet, poſt num.13. verſ. noto quod
ratione officij, Cod. de bon. quæ liber.* quem refert
& ſequitur Maſcard. *de prob. vol.2. concluſ.833.*
24 *num.7.* ¶ Vel etiam quando is, penes quem res fu-
rata inuenitur, nolit oſtendere certum debitorem,
à quo rem furatam habuerit, hoc enim caſu & ſi
bonæ opinionis ſit, in ſuſpicionem commiſſi fur-
ti incidit, ſi auctorem docere recuſat *in d.l. ciui-
le, C. de furt.* & ibi gloſſ. magna & gloſſ. vlt. *verbo,
bono viro,* & Maſc. *vbi ſuprà, n.8.* vbi *n.9.* hoc de-
clarat, addens quod non iudicando auctorem, non
incidit in ſuſpicionem de iure, vt ſcilicet ex ea
torqueri, quia eſt in arbitrio ipſius indicare vel
25 non, & allegat plures hoc tenentes. ¶ Sic etiam
videmus, quod & ſi quando commiſſum eſt fur-
tum in aliquo modo, vicini poſſint capi & tor-
queri pro furto inueniendo ſecundum Bart. *in
l. dominus horreorum, num.5. ff. loc.* ſequuntur plu-
res relati à Marant. *in repet. l. is poteſt, n.301. ff. de
acquir. hær.* ſequitur plures referens Maſcard. *de*
26 *prob. 2. tom. concl.831. num.13.* ¶ Hoc tamen ve-
rum eſt in vicinis malæ conditionis & famæ, qui
ſunt conſueti ſimilia facere, ſecus in vicinis bonæ
vocis, conditionis & famæ, quia tunc non poſ-
ſunt torqueri, ita Bald. *in d. l. dominus horreorum*
& *in l.1. col. fin. C. locat.* ſequitur Iaſ. *in l. in actio-
nibus col. penult. ff. de in lit. iur.* Marſil. *conſil.52.
num.41.* & *conſ.72. num.23.* & *conſ.74. num.27.* &
conſ.92. num.18. & *conſ.130. num.44.* & *in §. dili-
genter, num.97.* Roland. à Vall. *conſ.45. à num.42.
col.1.* Marant. *vbi ſupra, n.303.* Menoch. *de arbitr.
iud. lib.2. cent.3. caſu 208. n.37.* Maſcard. *vbi ſuprà,*
27 *n.14.* ¶ Eſt enim theſaurus inæſtimabilis bona
fama, & ſicut lilium dans ſuauitatem odoris ſe-
cundum Bald. *in l. vn. col.5. n.9. ad fin. C. de confeſſ.*
28 ¶ Et ideo purgat indicia ad torturam Roland. *vbi*
29 *ſuprà, n.44. & 45.* ¶ Vbi etiam quod ſicut corpus
noſtrum illuſtrat Sol, ita etiam bona fama ſecun-
dum Bald. *in cap. veniens de teſtib.* quem ſequitur
Corſet *in c. grandi col.14 de ſupplend. neg. prælat.*
allegatum per Roland. *vbi ſuprà.*
30 Idem dicendum eſt in ſpecie prope ſimili,
nempe ſi poſt furtum commiſſum reperiatur ali-
quis vicinus, qui habebat notam domum, vel
locum in quo delictum eſt commiſſum & ibi aſ-
ſiduè conuerſabatur, & vltra hoc erat pauper,
nunc verò reperitur diues, ex hoc elicitur con-
tra eum maxima præſumptio & ſufficiens indi-
cium ad torturam argum. *d.l. dominus horreorum,*
& *l. Quintus Mutius, ff. de don. inter vir. & vxor.*
& in terminis probat Bart. *in l. fin. num.2. ff. de
quæſt.* & *in d.l. dominus horreorum,* Angel. Salic. &
communiter DD. *in l. fin. Cod. de quæſt.* provt
aſſerit idem probans Anton. Gomez. *d. cap.13. de
tortur. reorum, n.12.* ſequitur Menoch. *lib.1. præ-
ſumpt. q.14. num.53.* & *q.89. n.96.* Tiraquel. *de pœn.*
31 *tempor. cauſ.12. num.10. & 11.* ¶ Hoc autem ve-
rum eſt & procedit quando vicinus præd. eſt ma-
læ conuerſationis & famæ, vt poſt alios docet

Menoch. *d. q.89. n.98.* ¶ & *n. præced.* eam declarat 32
vt præd. indicium procedat in eo qui antea non
conſueuerat conuerſari in domo, non autem in
eo, qui paulo ante conuerſari cepit, ita Carrer. *in
pract. crim.13. indicio, num.4.* & Ioan. de Amicis
conſ.7. num.34. niſi dominus domus & conuer-
ſans eſſet probatæ vitæ vt per Carrer. *vbi ſuprà,
num 5.*
Similiter indicium ſufficiens ad torturam ori- 33
tur ex conuerſatione & multo magis ex cohabi-
tatione, quando delictum fuit commiſſum in do-
mo vel in vicinia, illius qui ſit malæ conditionis,
vel famæ, vel qui aliquando rixabatur cum mor-
tuo, ita Bart. *in l.1. §. ſi quis in villa ff. ad Syllan.* &
ibidem Rom. *n.4.* & Igneus *n.3.* Carrer. *vbi ſuprà,
n.1.* ¶ Vbi idem exiſtimat ſi ille erat ſolitus talia 34
committere; ſequitur plures referens Menoch.
d. lib.1. præſumpt. q.89. num.89. ¶ vbi *n.90.* quod 35
quando ſocius reperitur occiſus in domo ſocij
præſumitur ab ipſo ſocio occiſus ex Carrer. quem
refert *vbi ſuprà, n.6.* vbi poſt alios quos citat, id
intelligit quando ſocius tacet & nihil dicit, &
n.17. Idem probat Carrer. ſi maritus reperiatur
mortuus intus domum, & vxor tacet per aliquod
tempus & nihil dicit, quia præſumitur occiſus ab
vxore, vel quod in morte fuerit culpabilis, idem è
conuerſo quando mulier reperitur mortua & præ-
ſumitur contra virum probauit Foller. *in practic.
2. p. in rubr. dentur capitula, quod ſuffocauit vxo-
rem, n.10.* Igneus *in l. excipiuntur, n.32. ff. ad Syllan.*
quos refert & ſequitur Menoch. *vbi ſup. n.91.* ¶ Sic 36
ſi reperiatur homo occiſus præſumitur occiſus ab
eo, qui plurimum locum iſtum frequentabat, ſi
eſt malæ conditionis & famæ, ſecus ſi ſit homo
bonæ famæ & vitæ & cum aliis tenet Marant. *in
l. is poteſt, n.301. & 303. ff. de acquir. hæred.*
Hinc etiam eſt, quod quando aliquis reperitur 37
mortuus ante domum alterius concurrente ini-
micitia, præſumitur occiſus à domino illius do-
mus, ita tenet Bart. *in l. ædiles, num.4. ff. ne quand.
in loco pub.* Alexand. poſt Bart. *in l. fin. ff. de qq.*
Angel. *in l. milites, Cod. de quæſtionibus,* Felin. *in
cap. afferre, num.10. de præſumpt.* Iaſ. *in l. ſi quando
nem.40. C. vnde vi.* Nouell. *in prax. crim. tractatu
ad defenſam, num.65.* Grammat. *conſil.53. num.2.
& 3. in criminal.* Menoch. *vbi ſuprà, num.92.* ¶ Hoc 38
tamen intelligendum eſt procedere in ſolito talia
facere & non aliter, Felin. *vbi ſuprà, num.10. in
verſic. & pro intellectu.* ¶ Item niſi occiſus repe- 39
riatur habere alium inimicum extra illam vici-
niam, nam tunc illa vicinitas non facit indicium,
vt pro Innocent. *in cap. cum oporteat in gloſſ. ini-
micos, de accuſat.* ſed relinquitur arbitrio iudicis
à quo occiſus is præſumatur: vtrumque ſequi-
tur, ita declarans materiam hanc Carrer. *vbi ſu-
prà, num.2. & 3.* & Menoch. *num.93.* aduertat ta-
men iudex in hoc caſu quomodo arbitretur ne
erret, ſemperque inhæreat vrgentioribus præ-
ſumptionibus, & vt has decerpat maximè in in-
quiſitione laboret vt veritatem comperiat, vel illi
approximet.
Tertiò erit obſeruandum quod etiamſi res fur- 40
tiua reperiatur apud hominem malæ conditio-
nis & famæ, non tamen ex hoc tam vrgens præ-
ſumptio inſurgit, vt ſufficiat ad eum condemnan-
dum pœna ordinaria furti, vt docuit Alb. *in dict.
l. in ciuilem, num.3. C. de furt.* & ibi Fulgoſ. quos
ſequitur Auguſt. Arim. in addit. ad Angel. *de ma-
lef. in verb. & veſtem cæleſtem, num.28.* ¶ Quod 41
verum intelligit Alber. niſi concurrant aliæ con-
iecturæ vt puta quod iſte conſueuerit recepta-
re furta: vel quod res hæc furtiua reperta fuit
in

in aliquo loco ſecreto domus illius hominis ſe-
quitur vtramque Menoch. *lib.5. præſumpt.29. n.7.
& 6.* addens alias coniecturas ex Bald & Alciat.
vt ſi iſte emiſſet rem hanc clam ſecreto, vel ſi te-
nui pretio, vel ſi conſueuit emere res furtiuas &
inquit Maſcard. *de probat. 2. tom. concl.833. n.15.
verſ.* verum quod concurrentibus aliis indiciis
poteſt procedi ad torturam, imò ſi ſint grauiora
iudicia, vt in exemplo de quo per eum ibi, poſſe
dici eſſe conuictum, huiuſmodi reum.
42 Ego verò, & ſi cognoſcam iudicium & autho-
ritatem horum patrum, meum ingeniolum atque
tenues vires multum excedere, non poſſum in
eorum opinionem hoc eſt in præfatam limitatio-
nem condeſcendere & ſi fatear, concurrentibus
præd. & aliis coniecturis ſecurius quæſtioni lo-
cum eſſe, non vero pœnæ ordinariæ furti, vt ipſi
43 præſupponunt. ¶ Cum ſciam in criminalibus, vbi
agitur de pœna corporali imponenda probatio-
nes debere eſſe idoneis teſtibus vel apertiſſimis
documentis vel indiciis ad probationem indu-
bitatis luce clarioribus expeditas *l. fin. C. de pro-
bat.* idem Menoch. *de recuper. poſſ. remed.5. n.395.*
Muſc. *de prob.1. tom. concl.471. num.43.* & huiuſ-
modi non ſunt, vt ipſi affirmant.
44 Præcipuè attento iure noſtro regio quo caue-
tur, *quo todo juzgado que ouiere à ronocer de tal
pleyto, ſobre que eu dieſſe venir muerte, ò perdimien-
to de mientro que deue poner guarda ſin cadamente
que las prue bas que recibiere ſobre tal pleyto ſcan-
deales verdaderas è ſin vinguda ſuſpecha è que los
dicqos, è las palabras que dixeren firmando ſea cier-
tas è claras como la luz, demandera que non pueda
ſobre ellas venir dubda ninguna,* vt *in l.26. in princ.
tit.1. part.7.* facit *l.7. tit.31. eadem part.* ibi, *è non
ſe deben los juzgadores rebatar à dar pena a uingu-
no por ſoſpechas ni por ſeñiles ni por preſumptiones,*
45 & eſt clara *l.12. in princip. tit.14. n.3.* ¶ Et in ſpe-
cie quod ad probandum furtum requiratur ple-
na probatio ex Iaſ. refert Maſcard. *vbi ſup. n.44.*
Quare in praxi in ſpecie qua agimus minimè pœ-
nam ordinariam imponerem, ſed vel quæſtioni
ſubiicerem huiuſmodi reum cauſa id expoſceret,
vel extraordinaria, non tamen corporali eum
46 condemnarem. ¶ Nam pro crimine verè probato
vera pœna imponitur pro præſumpto vero extra-
ordinaria, vt cum aliis docet Auend. *cap.21. prat.
n.6. ad fin. in 1. part.*
47 Nec ſupra d. obſtat communis doctrina, quæ
habet furtum eſſe difficilis probationis, ac proin-
de poſſe probari per coniecturas & indicia, vt
quamplurimos authores colligens teſtatur Ma-
ſcard. *de probat. vol 2. concl.80. per tot.* vbi plures
coniecturas in ſpecie refert & congerit proban-
di furtum, nec non *in concl. ſeq.* quia hæc proba-
batio eſt præſumptiua, vt conſtat ex eiſdem au-
48 thoribus. ¶ Et licèt aliàs probatio, per indicia
& coniecturas, quæ in huiuſmodi delictis diffici-
lis probationis habeatur pro euidenti & plena
probatione, vt voluit Bart. *in princip.* per illum
text. *in l. licet Imperator,* ibi, *euidens, ff. de leg.1. ſi
quis locuplex, in fin. ff. de man. teſtam. & in l. ſi
creditor. C. de pign. act.* ex quibus iuribus hanc
concluſionem, probant quam plurimi authores,
quos in vnum congerit Maſcard. *vbi ſup. num.4.*
49 ¶ Reſponſio tamen colligitur ex eodem autho-
re ibidem *n.6.* poſt alios quos citat nempè quod
ſententia, quæ habet furtum probari per conie-
cturas locum habeat in caſibus à iure expreſſis
in quibus lex ſtatuit coniecturas vim probatio-
nis habere, vel 2. vt ibidem *num.7.* quando na-
tura delicti non patitur quod habeantur pro-

bationes concludentes, vt ibi latiùs per eum.
Pro quo facit, quia & ſi homicidium probari 50
poſſit ex indubitatis indiciis, argumẽtis & conie-
cturis ex *d.l. vlt. C. de prob.* & in ſpecie ibid. Bald. &
Salic. & quam plirimi alij congeſti ab eodẽ Maſc.
de prob. d. vol. conc.865. n.1. ¶ Non tamen expedi- 51
tum extat nec conuentum inter noſtrates, an ex
indiciis indubitatis poſſit ſine aliis probationi-
bus deueniri ad condemnationem etiam ad mor-
tem, licèt enim quamplures hanc partẽ affirma-
tiuam teneant, contrariam tamen & ſic negati-
uam alij quamplures probarunt, vt conſtat ex eo-
dem Maſc. *ibi n.2.3.4. & 5.* vbi cum hac negatiua
remanere videtur, qua varietate Doctorum ſtan-
te præ maximè quando indicia furti non ſunt in-
dubitata, neſcio quis iudex Chriſtianus audebit
ex ſolis præd. indiciis condemnare in pœna ordi-
naria furti, illum apud quem res furtiua reperta
fuit, qui id ignorans eam recepit aut emit.
Quarto obſeruandum eſt quod quando agitur 52
de ſola ipſius rei furtiuæ reſtitutione, ille apud
quem res furtiua reperta eſt præſumitur furti par-
ticeps ad hoc vt teneatur ad eius reſtitutionem,
nullo recepto pretio, ita pro regula conſtitutum
eſt, *d.l. in ciuilem,* ab omnibus ſcribẽtibus ibidem,
nec non per Andr. Alc. *in tract. præſ.3. reg. præſ.29.
n.1.* & probatur *in d. l. in ciuilem,* éſtque ratio,
quia debuit emptor iſte perſcrutari conditionem
ipſius venditoris, provt tenebatur id facere iuxta
l. qui cum alia contrahit, ff. de reg. iur. ¶ Hinc ſcri- 53
bit Alciat. *vbi ſup.* Iudæos fœnerantes ſuper veſti-
ſtibus alienis teneri eas reſtituere propriis do-
minis, nullo ſibi reſtituto pretio, etiam ſi igno-
rent veſtes illas eſſe alienas, quod multo magis
locum habet, quando emptor iſte modico pretio
rem emit, illa ſiquidem pretij tenuitas maximè
arguit hunc eſſe furti participem vt notauit Salic.
in d.l. in ciuilem, quem ſequitur poſt alios Petrus
Bechius *in l.3. in fin. ff. incend. ruin. & nauf.* & eos
referens Menoch. *d. lib.5. præſumpt. 29. num.12.*
huic regulæ quinque ampliationes & extenſio-
nes, nec non & alias quinque limitationes aſſi-
gnat Menochius *d. præſumpt.29. à num.13. inclu-
ſiuè vſque in fin præſumptionis.*
Prima extẽſio eſt, vt regula procedat & locum 54
habeat etiam ſi emptor iſte emendo fuiſſet pro-
teſtatus quod caſu, quo res à ſe empta reperiatur
eſſe non venditoris, ſed alterius intẽdit eam eme-
re nomine ipſius veri Domini & quod paratus
erit eam reddere, & reſtituere reddito ſibi pretio,
adhuc namque ſi id contingat tenebitur ipſe ea
reſtituere nullo accepto pretio ſecund. Alciat.
vbi ſuprà, verſ. ſed iſta opinio, Nata *conſ.436. lib.2.*
& Iul. Clar. *in practic. crim. §. furtum, verſ. ſed hic
incidenter.* ¶ Proteſtatio enim hæc minimè reue- 55
lat proteſtantem, quinimo meo iudicio illi nocet,
quandoquidem ex ea videtur emptor ſuſpectus
reddi, vel ſaltem dubius de dominio venditoris,
non enim lege nec ratione probatur (ſecund. Al-
ciat.) opinio contrarium tenentium nempè Hoſt.
*in ſum. de pœn. & remiſſ. §. quid de præd. verſ. quid
ſi emit rem deprædatam.* Cepol. *caut.10. ſi quis,* & Iaſ.
in l. pretium, in fin. C. de procur. hoc eſt hanc pro-
teſtationem prodeſſe emptori vt pretium à rei
domino recuperaret. Quare rectè Menoch. *vbi
ſup. n.16.* ſic diſtinguit, vt ſiquidem adſit ſola em-
ptoris proteſtatio; ita vt nulla alia cum ea con-
currat coniectura bonæ fidei & hoc caſu habeat
locum Alciat. & ſua præd. opinio negatiua: ſi
vero cum proteſtatione concurrat aliqua conie-
ctura bonæ fidei emptoris, tunc procedat opi-
nio affirmatiua Hoſt. & ſequacium.

56 Quod ſi rem furto ablatam quis bona fide quocunque tit. habuerit, tenetur quidem ratione rei eam extantem domino reſtituere, ea vero bona fide conſumpta in id tantum in quo factus fuerit locupletior, vel latè probat non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in animæ iudicio, cum D. Thom. & aliis D. Couar. *in regula peccatum 3. p. in initio n.3. verſic. 9. concluſ. cum ſeqq.* vbi plura ex hoc deducit, dicens quod eſt, ſatis frequentiſſimo Theologorum & Canoniſtarum conſenſu probata, nec non & Menoch. *lib. 5. præſumpt. 29. num. 19.* & Iul. Clar. *lib. 5. recept. ſent. §. furtum, verſ. ſed hic incidenter ibi ſcias tamen.* Vnde emptor rei furtiuæ etiam bona fide in foro iudiciali erit condemnandus ad rei extantis reſtitutionem neque à domino erit pretium ei reddendum *l. in ciuilem C. de furt. l. ſi mancipium C. de rei vendic.* idemque ſeruandum erit in conſcientiæ foro eadem ratione vt cum Caietan. & aliis tenet Couar. *vbi ſupra, verſ. 2. ab eadem concluſ. & in verſic. quid autem, n. 4.* agit de eo qui dubitat rem ſibi donationis vel venditionis tit. oblatam furtiuam eſſe, an poterit is iure eam accipere, de quo etiam latè agit Michael Salon *de iuſ. & iur in 2.2. q. 62. art. 6. ad quam reſtitutionem teneatur emptor bonæ fidei col. mihi* 839. & Molin. Theolog. 1. *tom. de inſt. & in de diſp. 35. verſ. verum enim vero col.* 288.

57 De eo autem qui certo ſciens rem furtiuam eſſe eam emerit dato modico pretio eo quidem animo vt rem ita acquiſitam vero domino reſtituat, qui alioqui eam habere non poſſet, aut ſaltem probabili cõiectura minimè eam aſſequuturus foret quaſi re domini vtiliter geſta, quod pretium, petere poſſit à domino cui res ipſa reſtituenda eſt in vtroque foro cum Hoſt. & aliis probat ſi de hoc animo conſtaret & emptio cederet in domini vtilitatem Couar. *vbi ſuprà, n 5.* iuxta Hoſtienſ. opinionem quam ibi dicit eſſe communem.

58 Secunda extenſio & ampliatio eſt, vt regula præfata procedat etiam quando is emptor ſciens rem furtiuam eſſe eam amiſiſſet, vel res ipſa eſſet extincta ac mortua, vel alteri vendita: adhuc enim tenetur reſtituere iuſtã eius æſtimationem *l. eos C. de furt. l. ſeruus, ff. de condit. indebit. cap. qui cum fure de furt.* vbi DD. optima *l. 6. tit 13. lib. 4. fori*, ita Hoſt. *vbi ſuprà*, & Ioan. Lup. *in rubric. de donat. inter vir & vx. §. 65. n. 63.* D. Thom. *2.2. q. 6. art. 7.* & Couar. *in regula peccatum 3. p. in initio n. 2. in princ.* vbi idem in foro conſcientiæ obſeruandum eſſe cenſet, ſequitur Menoch. *lib. 5. præſumptione 29. num. 18.*

Ioannes tamen à Medin. *de reſt. q. 10. quaſi ad fin. præfat.* extenſionem & ampliationem veram eſſe cenſet in his rebus, quæ vſu non conſumuntur, nec recipiunt functionem in genere ſuo ſecus in his, quæ vſu conſumuntur ac functionem recipiunt, nam hæc recipiens à fure ſcienter furto ablata non tenetur ad eius reſtitutionem in iudicio animæ, niſi fur ex hac receptione efficiatur impotens & minus idoneus ad reſtitutionem, verum contrarium & rectius defendit & probat Couar. *vbi ſuprà.*

59 Tertia ampliatio eſt, vt regula procedat etiam ſi ab initio emptor fuiſſet bonæ fidei ſi deinde ſuperueniant ſcientia rei alienæ, adhuc namque tenebitur rem reſtituere nullo recepto pretio ita Hun. *vbi ſuprà, verſic. ſi verò emens hoc neſciebat*, ſequitur Menoch. *vbi ſuprà, num.* 20.

60 Quarta extenſio eſt, ſeu potius declaratio, vt procedat etiam ſi facta reſtitutione rei vero domino, curaret emptor ab eo ſibi cedi actionem, non enim erit conſultum ipſi emptori vt recuperet pretium à venditore illo ſecund. Hoſt. *vbi ſ. verſ. ſed nunquid emptor*, & Menoch. *num.* 21.

Quinta extenſio eſt, vt procedat regula etiam 61
ſi quis emit rem in nundinis, adhuc namque hic emptor tenebitur, eam vero domino reſtituere nullo recepto pretio ſecund. Hoſt. *vbi ſupra §. quid de furibus*, quod latè probat Menoch. *vbi ſuprà, num. 22. cum ſeqq.*

Prima limitatio eſt, vt locum non habeat d. re- 62
gula quando emptor redemiſſet rem ab hoſtibus vel latrunculis exteris iuxta *l. mulier in opus, ff. de captiu. & poſtlimin. reuerſ.* nam tunc poterit emptor hic recuperare pretium à vero ipſius domino ſecund. Hoſtienſ. *vbi ſuprà, verſic. qui de prædam ementibus*, ſequitur plures referens Menoch. qui latè eam probat *de præſumpt. 29, num. 6. cum 2. ſeqq.*

Secunda limitatio eſt, quando pretium huius 63
rei furtiuè ab emptore numeratum fuiſſet, deinde verſum in vtilitatem domini ipſius rei, tunc namque dominus, ſi vult rem ſibi reſtitui, debet pretium illud emptori reddere, quod probatur ex *l. ſi pretium, C. de procurat.* vbi Iaſon *in fin.* poſt Bartol. Fulgent. & alios *in d. l. in ciuilem*, quos ſequitur Alciatus *de præſumpt. regul. 3. præſumpt. 29. verſ. 3.* declaratur & Menoch. *eadem præſumpt. lib. 5. num.* 20.

Tertiò limitatur *dict. regul.* in emptore bonæ 64
conditionis, & famæ, qui quidem euitat pœnam, *dict. l. in ciuilem*, vt prædiximus, quia in eo præſumitur bona fides, ac proinde recuperat pretium ex Menoch. *vbi ſuprà, num.* 30. qui confusè loquitur non aperiens à quo recuperare poteſt pretium, an à domino rei vel à venditore, à domino namque rei emptor etiam bonæ fidei non recuperat pretium, vt in vtroque foro penè probat cum aliis Couart. *vbi ſuprà, verſ. 2.* & Nauar. *in man. cap. 17. num. 7.* & diximus *ſuprà.*

Nec contrarium probat *l. 4. in verſic. mas ſi eſte, tit. 14. part. 7.* quia non loquitur contra dominum, ſed contra venditorem, vt ex ea patet dum dicit: *Mas ſi eſte que la compro huuo buena fee no ſabiendo que era de furto, como quierque es tenudo de deſamparar la coſa al ſeñor della, con todo eſſo bien podria demandar el precio que dio por ella à aquel de quien la compro*, & ibi Greg. Lopez, alia iura allegat.

Quartò limitatur, ſi dominus rei furatæ reſti- 65
tuiſſet pretium eius emptori bonæ fidei tunc enim non poterit id ab eo condicere, & repetere ex Alciat. *vbi ſuprà, verſic. 4. declaratur*, quem ſequitur Menoch. *d. præſumpt. 29. num.* 31.

Quinta limitatio eſt, quando ſtatutum vel con- 66
ſuetudo, vel priuilegia aliud declarent, ſicuti iudæis fœneratoribus paſſim conceſſa ſunt priuilegia à principibus, vt poſſint res furtiuas ſibi pignoratas, vel venditas retinere, donec per veros dominos pretium ſibi reddatur: hoc namque caſu ceſſat regula, *dict. l. in ciuilem*, vt tenet Abb. *in cap. quod clericis, num. 9. de form. competent.* ſequitur alios plures, citans Menoch. *vbi ſuprà, num. 35.* vbi *num. 36.* hoc limitat in Iudæis ſcientibus rem eſſe alienam, tunc enim priuilegia præd. locum non habent, & *num. 37. cum ſequent.* probat etiam huiuſmodi priuilegia non habere etiam locum contra clericos, nec contra ſcholares, quorum ſerui, & famuli ſi eorum libros, & veſtes pignori dant, vel vendunt his Iudæis, tenentur Iudæi reſtituere, nullo recepto pretio, & poſt hæc ſcripta prædict. regulam affirmatiuam, cum ſuprà dict. & aliis ampliationibus, & limitationibus conſtituit Farinac. *de furt. quæſt. 177. num. 29. cum ſequent. fol. mihi* 144. *cum duobus ſequentibus*, ſed nihilominus, quæ prædiximus vera ſunt, & frequentiora, atque vtilia in vtroque foro.

67 Illa tamen qua in propoſito latè examinanda eſſet (niſi apud modernos id factum fuiſſet, quos ſtatim citabimus) nempè, vtrum qui bona fide rem emit à latrone cum primum intellexit, rem illam eſſe furtiuam poſſit tuta conſcientia reſcindere contractum illius venditionis, & rem illam latroni reddere, vt recuperet pretium pro illa datum quando alia via recuperare non poteſt? Ioan. namque à Medin. *in hac ſpecie, C. de reſtitut. quæſt.* 10. Dominici à Soto *lib. 4. quæſt. 4. artic. 2.* & Couarruu. *vbi ſuprà, verſic. 3. paret*, tenent partem negatiuam, quæ opinio probabilior multo videtur Molinæ Teolog. *de reſtitut. tractat. 2. diſput. 722. num. 8. column. 1540. verſic. contrariam*, vbi *numeris ſequentibus*, latè eam probat. Sed contrariam, & ſic affirmatiuam tenent Alexand. de Ales *4. part. quæſt. 86. memb. 3. artic. 5.* Gabr. *in 4. diſtinct. 15. quæſt. 3. dubio 5.* Syluest. *verb. reſtitut. 3. §. 7. partic. 1.* & Victor. *in lect. huius art.* quorum opinio ac Couarruu. *vbi ſupra* admitti poterit cum veriſimilis ſit coniectura, quod fur rem domino reſtituet, vel emptor eum ad id agendum induxerit, aut tandem modum adhibeat quo tute res vero domino reddatur: quæ ſententia mihi vera, & tenenda videtur præſertim quod licet vtraque opinio ex ſupra dictis probabilis ſit, probabilior, & magis recepta, & communis eſt poſterior ſupra dict. affirmatiua Alexand. de Ales, & ſequacium, vt affirmat latiſſimè eam comprobans Mich. Salon, *de iuſtit. & iur. in 2.2. D. Thom. quæſt. 62. artic. 5. ad quid teneatur emens rem furtiuam, column. 810. & 822. verſic. 3. concluſ. 3.* Vnde ſecundum ipſum *in 1. concluſ.* ſi emptor bonæ fidei, quando deinde nouit rem illam eſſe furtiuam reſcindat contractum cum latrone, exiſtimans id ſibi licere tuta conſcientia, non tenetur ad aliquid reſtituendum vero domino, vt ibi benè probat, eandem communem ſententiam ſequitur, & latè probat Emanuel Rodriguez *in ſua ſum. tom. 1. cap. 150. num. 1.*

De præſtantibus, auxilium & conſilium in cri-
68 mine furti, & demandante illud furi, & de receptante furem, aut res furatas, qua pœna vnuſquiſque eorum puniatur vidè latiſſimè differentem per regulas, ampliationes, & limitationes Farinacium *de furtis, quæſt. 168. num. 52. cum ſequentibus, fol.* 31.

SVMMARIVM.

1 *Emptor bonæ fidei rei alienæ qui eam vendidit alteri etiam bona fide, ſi poſtea ſciat eſſe alienam ad quid teneatur in foro conſcientiæ, & numeris ſeqq. per totam fere quæſt.*

11 *Iudex ex officio procedens contra furem, an & quando debeat eum condemnare ad reſtitutionem rei furatæ, & de praxi ſeruanda in hoc num. 13.*

12 *Iudex in Syndicatu quando poſſit condemnare Syndicatam ad reſtitutionem donorum.*

14 *Iudex per negligentiam commitens reſtitutionem rei furatæ contra furem tenetur in ſolidum parti læſæ.*

15 *Iudex procedens ex officio contra furem non ſolum debet, ſed tenetur probato furto eum condemnare ad rei furatæ reſtitutionem.*

De emptore bonæ fidei rei furtiuæ, qui eam alteri vendidit, ad quid teneatur in conſcientia?

QVÆSTIO CLIII.

SVPEREST modo, circa hanc quæ- 1
ſtionem ſcire, an bonæ fidei emptor rei furtiuæ, qui eadem, bona fide durante, eam vendidit alteri, ſi poſtea ſciat eſſe alienam teneatur in foro conſcientiæ ad reſcindendam venditionem quam fecit 2. emptori, vel ad reſtituendum illi pretium acceptum? & in hoc communiter Doctores Theologi diſtingunt duos caſus. ¶ Primus eſt, quando probabiliter eſt periculum amittendi hunc ſecundum emptorem rem illam, & eius pretium: Secundus eſt quando huiuſmodi periculum non imminet.

Priori caſu omnes conueniunt in partem affirmatiuam, teſte Michaele Salon *de iuſt. & iur. 2. 2. D. Thom. quæſt. 62. art. 62. controuerſia, an emptor bonæ fidei, &c. verſ. in hoc 1. d. column. 8. 6.*

In ſecunda vero ſpecie diſſentiunt inter ſe Theologi: Caietanus namque *ibidem* Syluest. Maior quos citat, & ſequitur Couarr. *vbi ſuprà, num. 3. in verſic. 4.* Soto *lib. 4. de iuſtit. & iur. q. 7. art. 2. verſic. quid autem iuris.* Nauarr. *cap. 17. n. 8.* affirmant teneri ad id, in quo factus eſt locupletior, quod ſi in nihilo factus ſit locupletior ad nihilum tenetur domino, nec alteri cui bona fide vendidit illi eodem, vel minori pretio, quo emerat, & hoc quia qui emit à latrone bona fide, & ſi deinde ſciat rem eſſe furtiuam, non tenetur reſtituere illam, vel pretium eius vero domino, quia cum bona fide emerit, non tenetur pati damnum ob vtilitatem alterius: ergo multo magis quando eadem bona fide durante alteri vendidit, nec tenebitur reſcindere contractum, nec pretium acceptum vero domino reſtituere, vt latè probauimus, & reſoluimus *ſuprà quæſtione proxima*, quod etiam probatur, quia in hac ſpecie tam emptor quam venditor non tenetur, neque ratione iniquæ acceptionis, quia vterque contractus bona fide celebratus eſt, vt patet in ſuppoſitione caſus, nec ratione rei acceptæ, quia venditor eam iam non habet, neque ex ea factus eſt locupletior, neque emptor, quia non emit illam à latrone, ſed ab eo qui bona fide eam vendidit vt ſuam: Denique quaſi primus emptor durante illa bona fide eam rem alicui donaſſet, vel in ſuos vſus conſumpſiſſet, vel furto fuiſſet illi ſublata, non teneretur ad aliquid reſtituendum, cum in illa non ſit factus locupletior: ergo ſimiliter ſi illam vendidit durante bona fide, non tenetur, nec ad contractum reſcindendum, cum ſecundo emptori nullum immineat periculum, neque ad reſtituendum pretium vero domino, cum in illo non ſit factus locupletior: hæc ſunt quæ pro hac parte adduci ſolent.

Alij verò ex recentioribus volunt emptorem bonæ fidei, ſi rem furtiuam durante bona fide alteri deinde vendat, cum primum nouerit illam eſſe furtiuam teneri, vel ad reſcindendum con-

tractum vt illam domino ſuo reſtituat, vel ſaltem ſi id non poſſit ad reſtituendum pretium illius vero domino, ſiue maneat illi ſecundo emptori periculum rei illius perdendæ, & pretij ſimul cum illa, ſiue nullum periculum illi immineat, & huius opinionis primus author fertur fuiſſe Fr. Ioan. de la Peña eximius vir ex Prædicatorum Ordin.

Huius opinionis fundamenta ſunt hæc 1. quia in contractibus æqualitas ſeruanda eſt ex vtraque parte, & ideo in contractu emptionis, & venditionis tunc venditor facit pretium ſuum, quando in emptorem verè transfert dominium rei venditæ, ſed in hac ſpecie huiuſmodi venditor non transfert dominium rei illius in ſecundum emptorem cum ſit aliena, ergo nec facit pretium illius ſuum, debet igitur, aut reſcindere contractum illum ſecundum, & reſtituere pretium acceptum illi ſecundo emptori, & rem vero domino, aut loco illius ſi id non poſſit rei pretium.

3 Secundò, quia in præfata ſpecie tenent reſtituere fructus eiuſdem rei, qui apud me manent, & ſunt extantes, vtpotè in illis factus locupletior, vt latiſſimè comprobat Michael Salon, *vbi ſuprà, controuerſia 3. columm. 830. cum ſeqq.* vbi quid de conſumptis: ergo & à fortiori pretium, quia pretium rei magis eſt vnum, & idem cum re quam fructus.

4 Tertiò, quia in hoc caſu eſt deceptio in ſubſtantia rei, ſicut, ſi emam vitrum pro margarita, illudque deinde alteri vendam bona fide, teneor, namque ex natura rei cum primum deprehendero eſſe vitrum, ſiue pericliterur emptor ſecundus ſiue non, aliquod propterea damnum pati, reſcindere contractum, & ita iudicatur per iuſtam ſententiam: ergo ſimiliter idem dicendum eſt in noſtro caſu in quo res aliena, & furtiua venditur tanquam propria, cum in eo ſimilis contingat deceptio.

5 Quarto, quia hic ſecundus emptor in noſtra eademque ſpecie comperta veritate rei alienæ furatæ, poteſt conuenire ſuum venditorem, etiam ſi fuerit bonæ fidei vt eum indemnem præſtet vt *in toto titul. de euiction.* ergo tenetur venditor hic ſecundo reſcindere illam ſecundam venditionem, & reſtituere ſecundo emptori ſuum pretium cum aliter non poſſit remanere liber, & indemnis.

6 Quinto, & præterea hic ſecundus emptor, ſi ignoret latronem à quo emit prior, qui ſibi vendidit, vel non poſſit illum conuenire tenetur, vel rem vel illius valorem reſtituere verò domino, quemadmodum teneretur primus ſi rem illam apud ſe retinuiſſet: ergo ſeruari debet indemnis à ſuo authore: hæc ſunt, quæ pro hac parte adducuntur quam nouiſſimè his fundamentis probauit, & defendit Michael Salon, *vbi ſuprà in dict. 2. controuerſ. in verſic. nobis hæc ſententia, columm.* 828. reſpondens fundamentis
7 prioris. ¶ Cenſenſque aliter eſſe iudicandum de emptore bonæ fidei erga latronem à quo emit, & erga ſecundum emptorem, cui deinde vendidit durante bona fide: in prima enim emptione, & ſi contractus ſit nullus, & ideo non tranſierit rei dominium in primum emptorem, quia manſit penes verum dominum, nihilominus non tenetur iſte emptor bonæ fidei rem illam vero domino reſtituere, ſed poteſt reſcindere contractum cum latrone, & pretium quod pro illa dedit recuperare, quia ipſe non eſt cuſtos nec tutor domini illius rei, nec tenetur proprio damno illius vtilitati conſulere, imo licet cuique ſuo commodo proſpicere, etiam ſi aliter iniuriam patiatur, cuius ipſe primus emptor cauſa non eſt. In ſecunda vero emptione ſecus eſſe dicit, quia talis contractus inualidus eſt, & nullus, nec per ipſum transfertur in emẽtem dominium rei venditæ, nec in vendentem dominium pretij, quo fit vt neceſſario iſta venditio ſit reſcindenda, & pretium reſtituendum ſecundo emptori: res autem latroni, ſi appareat vt pretium, quod pro ea recepit reſtituatur, & rem vero domino reſtituat: ſin minus res reſtituatur domino, fit etiam vt, ſi ſecunda emptio reſcindi poſſit, tunc debeat emptor iſte pretium eius vero domino reſtituere, quia tunc perinde ſe habet, ac ſi iam non appareret latro per cuius manus res illa ſuo domino reſtitueretur, hanc eandem ſententiam ſecundam principalem ſenſit Mercad. *de contractib. c. 14. ad fin.* & eum referens præfatus rem eſſe dubiam Petrus à Nauarr. *lib. 3. de reſtitut. cap. 4. num.* 206. allegans ad hoc Sotum qui *in dict. lib. 4. de iuſtit. & iur. queſt. 7. artic. 2. verſic. nihilominus*, inquit venditorem hunc ſecundum teneri emptorem ſuum indemnem ſeruare: limitat tamen ibi ſtatim Soto ſuam opinionem, & in hoc videtur tenere priorem in caſu, qui ſequitur, quando emptor ille ſecundus non comparet, neque vllus ſit metus quod ſit ab illo exigenda res illa: tunc enim ille qui bona fide rem alteri vendiderit nunc ſciat fuiſſe alienam, ad nullam reſtitutionem tenebitur quoniam à domino rei liber eſt poſtquam, nec rem habet, nec factus eſt per eam ditior, & alteri nullum dedit damnum, ita Soto *vbi ſupra.*

Quid tenendum in quæſtione adeo controuerſa? Ego quidem priorem opinionem veriorem credo, & magis receptam, ac proinde dum nullum damnum, aut periculum ſecundo emptori imminere ſperatur primum bonæ fidei emptorem, atque eundem ſecundum venditorem vendentem durante eadem bona fide ad nullam reſtitutionem teneri vero domino, nec ſecundum emptori, nec etiam ad reſcindendum contractum in quo non fuit factus locupletior, ſed tunc demum cum huic damnum imminere perſpexerit, aut reſciuerit ex rationibus & argumentis ſupra adductis, tametſi ſecunda, & ſic poſterior opinio ſit ſecurior & probabilis: nihilominus qui priorem ſequitur nulla fraude, aut fallacia admixta, cenſeo ſecurum eſſe ſiquidem eſt munita pluribus, & vrgentibus fundamentis, & habet plures, ac grauiſſimos authores, & patronos, quod non dubito excuſare in conſcientia, & hac opinione retenta ceſſant fundamenta contraria. 8

Et quidem primum quoniam dum periculum nullum imminet ſecundo emptori bonæ fidei (vt ſupponimus) nec eſt ei aliquid reſtituendum, nec opus eſt reſcindere contractum, cùm nemo ſit, qui ſecundum emptorem moleſtet; at verò reſtituere rem, vel eius pretium vero domino primus emptor bonæ fidei non tenetur, cùm non habeat rem ipſam, nec aliquid alienum, vt propè omnes fatentur, niſi ſit factus locupletior in aliquo: tunc enim ad id ſolum tenebitur in quo ditior effectus ſit.

Secundum non vrget, quia ſi tenetur ad reſtitutionem fructuum extantium, ideo eſt quod in eis factus ſit locupletior, at vero inde non ſequitur quod teneatur pretium, cùm in eo non ſit factus locupletior, & fuerit emptor bonæ fidei.

Tertium etiam ceſſat ex ſupra reſponſis, hoc addito, quod læſione, & ſic deceptione deducta ad actum ipſa reſpiciatur, interim vero quod nullum

nullum damnum ſentit hic ſecundus emptor primus eidem ad nihilum tenebitur, nec vero domino per ſupra dicta.

Quartum etiam diluitur ex reſponſione Nauarr. *dict. cap. 17. num. 8. verſic. contra ſic*, dicentis, quod hic ſecundus venditor liberabitur cedendo actionem de euictione quam habet contra eum à quo bona fide emit *l. in creditore, ff. de euiction.* quia factus eſt in ea locupletior, ad quod etiam in conſcientia tenebitur, & quamuis hæc ſolutio ſufficiens non videtur, nam re vera in foro contentioſo cogetur ad incolumitatem, vt aiunt, hoc eſt ad eum indemnem reddendum, vel ſecuritatem venditæ rei præſtandam, licet in limine contractus non immineat euictio, vt *in l. qui rem iuncta gloſſ. fin.* ibi, *niſi ad cauendum agatur. C. de euictionib. & ex l. 2. ff. eodem titul.* & ibi gloſſ. latiùs *deciſione Pedemontana* 24. *num. 2. cum ſequentibus*, & in terminis prædict. reſponſionem Nauarr. falſam eſſe dicit Nauarr. *vbi ſuprà, numer.* 207. ideo alio modo reſpondemus prædict. quarto fundamento, nempe tantum probare eo caſu quo ab emptore ſecundo primus impetatur, non vero priuſquam euictio petatur cum nullum ei damnum immineat, quod ſi periculum euictionis immineret à vero domino faciendæ iam fatemur ſupra teneri hunc ſecundum venditorem ad reſcindendum contractum, vt paret ex *ſuprà dict. 1. caſu:* nos enim loquimur quando nullum eius periculum imminet.

Ad quintum reſpondemus eodem modo.

9 Ad nouum fundamentum Salonis, reſpondemus nullam congruam, aut iuridicam rationem differentiæ poſſe accommodari in hac ſpecie inter vtrumque emptorem, quare magis ſecundus quam primus teneatur ad conſulendum vtilitati domini cum proprio damno: in vtroque enim caſu contractus eſt nullus, & dominium rei venditæ non transfertur in emptorem, nec prætij in venditorem, imò videtur hic author in ſua argumentatione ſibi contrarius ſuperioribus à ſe dictis, dum tenuit pro conſtanti non teneri emptorem bonæ fidei rem illam poſſidens, vero domino reſtituere, ſed poſſe reſcindere contractum cum latrone, & pretium quod pro re illa dedit recuperare, quia ipſe non eſt cuſtos, nec tutor domus illius rei, nec tenetur cum proprio damno illius vtilitati conſulere, imo licet cuique ſuo commodo proſpicere, etiam ſi alter iniuriam patiatur, quia illius iniuriæ ipſe cauſa non eſt; at ſi hoc verum eſt, ſicut ab eodem authore paulo ante præmiſſum fuit, & reſoluimus in quæſt. proximè præcedenti, quare ſtatim in ſecunda venditione obligat eundem emptorem, non ſolum ad reſcindendam ſecundam venditionem vt pretium acceptum reſtituat ſecundo emptori, ſed etiam ad rem ipſam reddendam latroni primo venditori, ſi appareat, vt pretium eius reſtituat, & eam domino reddat; ſin minus ad eam reſtituendam vero domino, nonne hoc eſt indirectum obligare primum emptorem ad reddendam rem primo venditori, hoc eſt latroni, immo eo non apparente directo ipſi domino? *y anſi Nauarr. Sot. Couarr. Medin. y Nauarra, que refiere, y ſigue*, Manuel Rodriguez *in ſua ſumm. 1. tom. cap.* 150. *del hurto, num.* 1. cum Ludouic. Lopez, *in inſtruct. conſcient. 1. part. cap. 95.*
10 *columm.* 598. addit ruſticum ſimplicem, qui bona fide prius eam rem latroni venditori reſtituerit, non teneri ad aliquam reſtitutionem domino vero faciendam: fit igitur ex ſupradictis nouum fundamentum Salon. *pro 2. part.* factum non eſſe ſatis ſubſiſtens, aut vrgens.

Denique in calce huius quæſtionis illud addere libuit, quod quando iudex procedit ex officio ſuo contra furem propter res furatas, poteſt condemnare eum ad reſtitutionem earum parti faciendam, ſi delictum conſtet ex confeſſione inquiſiti, ſecus ſi conſtet per contumaciam, vel per teſtes, & idem in damnis datis, vt latè probat alios allegans Auiles, *cap. 16. Indic. Syndicat. in gloſſa pagada, per totam*, & Azeued. *in l. 3. tit. 10. lib. 4. nou. collect. reg. num.* 123. & ante eos Capellan. Toloſ. *deriſ.* 22. licet illud intelligat in illo iudice qui eſt iure poli, & fori vt Epiſcopus, & officialis, ſecus in illo iudice qui eſt iudex fori tantum; ſed in vtroque iudice idem probo: nulla enim maior ratio eſt in vno iudice, quàm in alio. 11
12 ¶ Quod ſi contra iudicem in Syndicatu procedatur, etiam ſi per teſtes tantum probetur donatum tamen non ſint de intereſſentibus poteſt iudex condemnare ad eorum reſtitutionem etiamſi per partem non petantur: ita idem Auiles, *cap. 5. Sindicat. gloſſa fin.* per text. ibi, *qui hodie eſt, l. 12. tit. 7. lib. 3. nou. collection. regia*, vbi Azeued. & idem *vbi ſuprà, d. num.* 123.

13 Erit igitur optima praxis in propoſito, vt ex proceſſu criminali, perueniatur ad ciuilem ex eadem inſtantia, ex officio iudicis, & ideo fur qui criminaliter caſtigatur fuſtigatione, non debeat de carcere relaxari, donec furtum reddatur, & propterea cuſtodes carcerum caueant ne talem ſic condemnatum dimittant, niſi prius ſit ſatisfactum Fiſco, & parti, ita Bald. *in l. quod euitandi. C. de condit. ob cauſam*, & voluit idem Bald. *in l. ea quidem, columm. vltim. C. de accuſat.* Bart. *in l. 1. §. hoc edictum in 1. columm. ff. vi bon. raptor. & in l. 1. C. quando ciuil. act. crim. præiud.* Angel. *in tract. malef. in verſic. per iudicem maleficiorum in 1. & 2. columm. & in verſic. & veſtem cœleſtem, columm. 1. 2.* & eſt obſeruatione dignum ex Petr. Greg. *in 2. part. ſyntagm. iuris vniuerſ. lib. 37. cap. 1. in fin. num. 36. pag.* 752. & inquit Bald. *in l. mancipia, num. C. de furt.*
14 ¶ quod ſi iudex per negligentiam non faciat reſtitui furtum parti, vel damnum, tenebitur in ſolidum, quæ omnia refert, & ſequitur Steph. Aufrer. *in addit. ad deciſ.* 22. Capell. Toloſan.
15 ¶ Fit igitur ex his vltimis dictis non ſolum hoc eſſe in voluntate iudicis ſed & in obligatione, & denique generaliter furto rectè probato etiam aliter quam per confeſſionem furis, quod mihi magis placet, quia non video congruam rationem differentiæ.

SVMMARIVM.

1. *Furtum an ſit graue delictum, & qua pœna puniatur? per totam quæſtionem.*
2. *Furtum eſt prohibitum iure diuino, naturali, & poſitiuo.*
3. *Furtum maius, & grauiſſimum peccatorum eſt dempto adulterio, & num. 6. & 7. quomodo hoc intelligatur.*
4. *Fornicatio grauius peccatum eſt furto, & vide num. 5.*
8. *Furtum quando dicatur magnum, vel paruum iudicis arbitrio relinquitur, conſideratis his de quibus in numeris ſequentibus.*
13. C. 1. §. ſi quis quinque ſolidos de pace tenend. in vſib feudor. *intellectus, & num. ſeq.*
17. *Ægyptij, & Germani furta inulta relinquunt.*